

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

7 ruimtelijke uitdagingen voor
overheid, steden en gemeenten
na de coronapandemie

Colofon

Hier vind je de resultaten van de studie naar
de ruimtelijke impact van *de coronapandemie*
op steden en gemeenten.

Verken aan de hand van de tegels
de uitdagingen waarvoor steden en
gemeenten (komen te) staan.

De studie

Scenario oefening

Type omgevingen

DIT IS EEN INTERACTIEVE PDF

**Ga op verkenning en klik op het onderwerp
waar je meer over wilt weten**

SLUITEN

Duurzaam herontwikkelen van monofunctionele
gebieden aan invalswegen

Duurzame mobiliteitstransitie in functie van
veranderend woon-werk verkeer

Nieuwe ruimtevragen en ecologische gevolgen
in functie van toenemende e-commerce

Goede integratie en spreiding van groenblauwe
netwerken en kwalitatieve publieke ruimte

Versterken van het aanbod aan essentiële diensten
en voorzieningen in kleine kernen

Versterken van de rol en de aantrekkingskracht
van stedelijke kernen

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

Colofon

7 ruimtelijke uitdagingen voor
overheid, steden en gemeenten
na de coronapandemie

Hier vind je de resultaten van de studie naar
de ruimtelijke impact van *de coronapandemie*
op steden en gemeenten.

Verken aan de hand van de tegels
de uitdagingen waarvoor steden en
gemeenten (komen te) staan.

De studie

Scenario oefening

Type omgevingen

Betaalbare, klimaatbestendige en compacte
woningen verrijkt met nieuwe functies

Duurzame mobiliteitstransitie in functie van
veranderend woon-werk verkeer

Duurzame herontwikkeling van
monofunctionele gebieden aan invalswegen

Nieuwe ruimtevragen en ecologische gevolgen
in functie van toenemende e-commerce

Goede integratie en spreiding van groenblauwe
netwerken en kwalitatieve publieke ruimte

Versterken van het aanbod aan essentiële diensten
en voorzieningen in kleine kernen

Versterken van de rol en de aantrekkingskracht
van stedelijke kernen

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Betaalbare, klimaatbestendige en compacte woningen verrijkt met nieuwe functies

Woningen moeten aan steeds meer voorwaarden voldoen. BEN-normen, plafondhoogtes, maar ook mobiliteitscore's bepalen onze woonstandaarden. Bovendien worden ze alsmaar duurder en kleiner in oppervlakte. Tegelijk nam tijdens de coronacrisis de nood aan ruimte toe voor uitbreiding van functies binnen de woning zelf. Bewoners hadden nood aan, een (aparte) ruimte voor telewerk, voor e-learning en/of een eigen buitenruimte, om de leefbaarheid in een woning te verhogen. Het is een ware spreidstand waarin woningen en bewoners zich vandaag bevinden.

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Tendens onder invloed van de coronacrisis:

Er is een blijvende nood aan extra en/of grotere ruimte voor telewerken, e-learning, kinderopvang, ouderopvang of andere activiteiten.

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

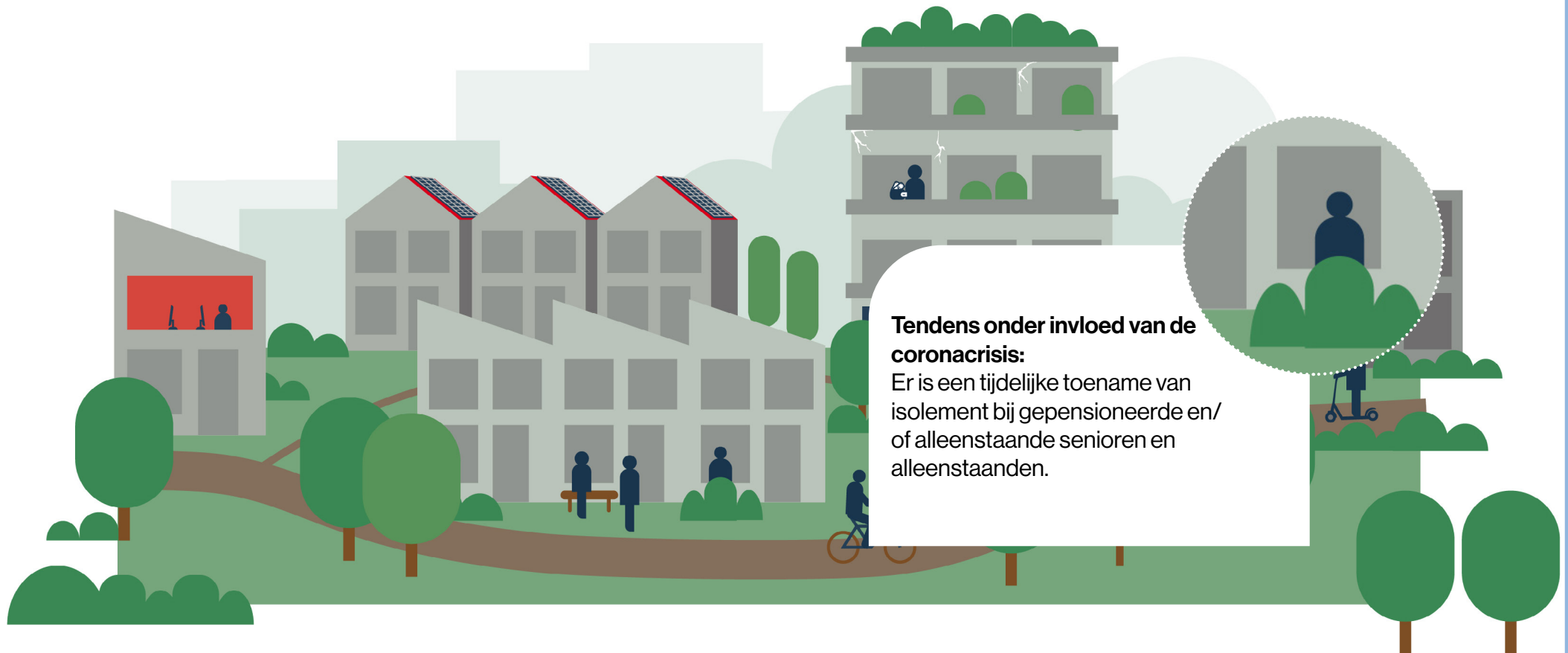
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Tendens onder invloed van de coronacrisis:

Er is een tijdelijke toename van isolement bij gepensioneerde en/of alleenstaande senioren en alleenstaanden.

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

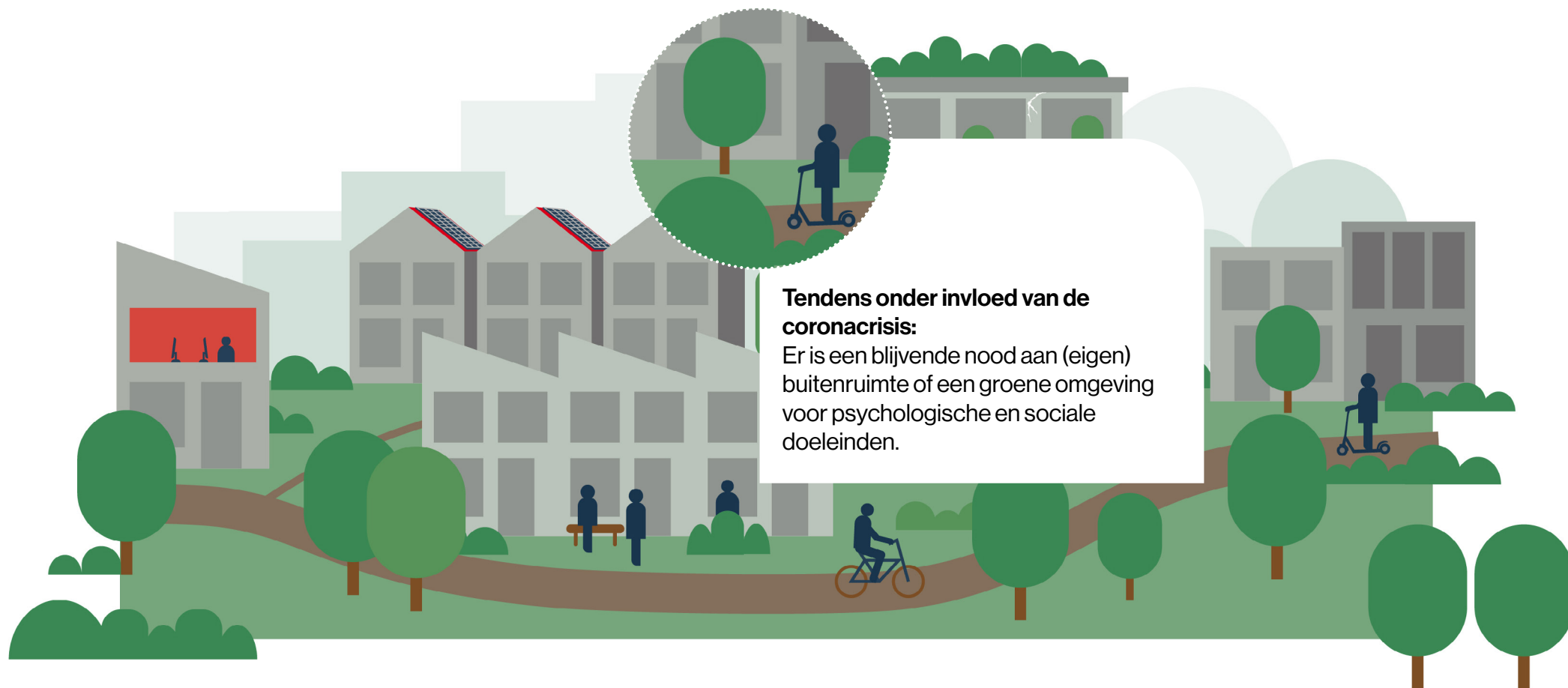
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Tendens onder invloed van de coronacrisis:

Er is een blijvende nood aan (eigen) buitenruimte of een groene omgeving voor psychologische en sociale doeleinden.

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Gemeengoed

Collectieve woonvormen in kleine kernen

Voorspoed

Overheidsgedreven betonstop

Zondvloed

Sociale en ruimtelijke segregatie

Overmoed

Extra ruimtevrage voor digitale ervaringen

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

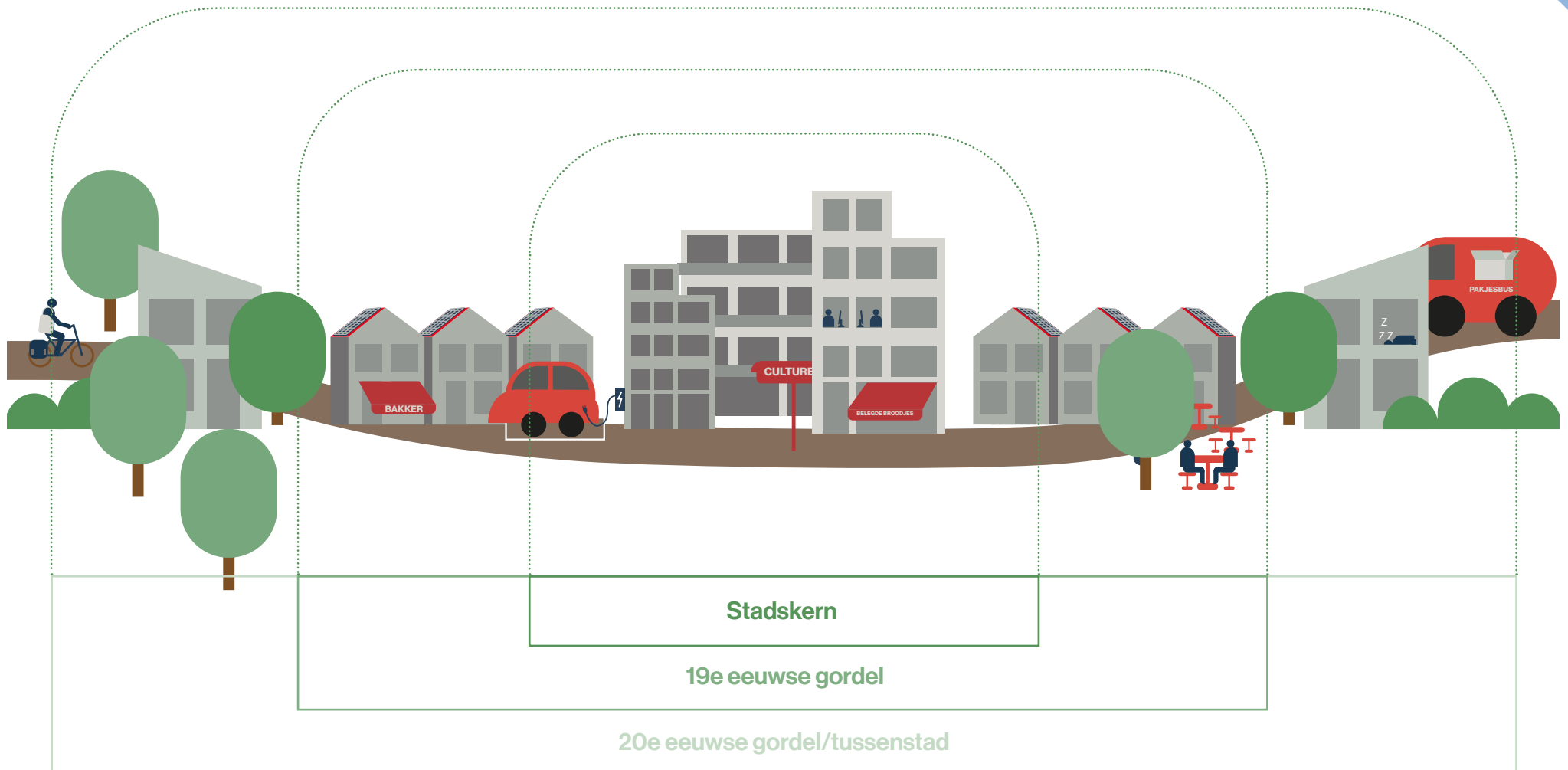
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

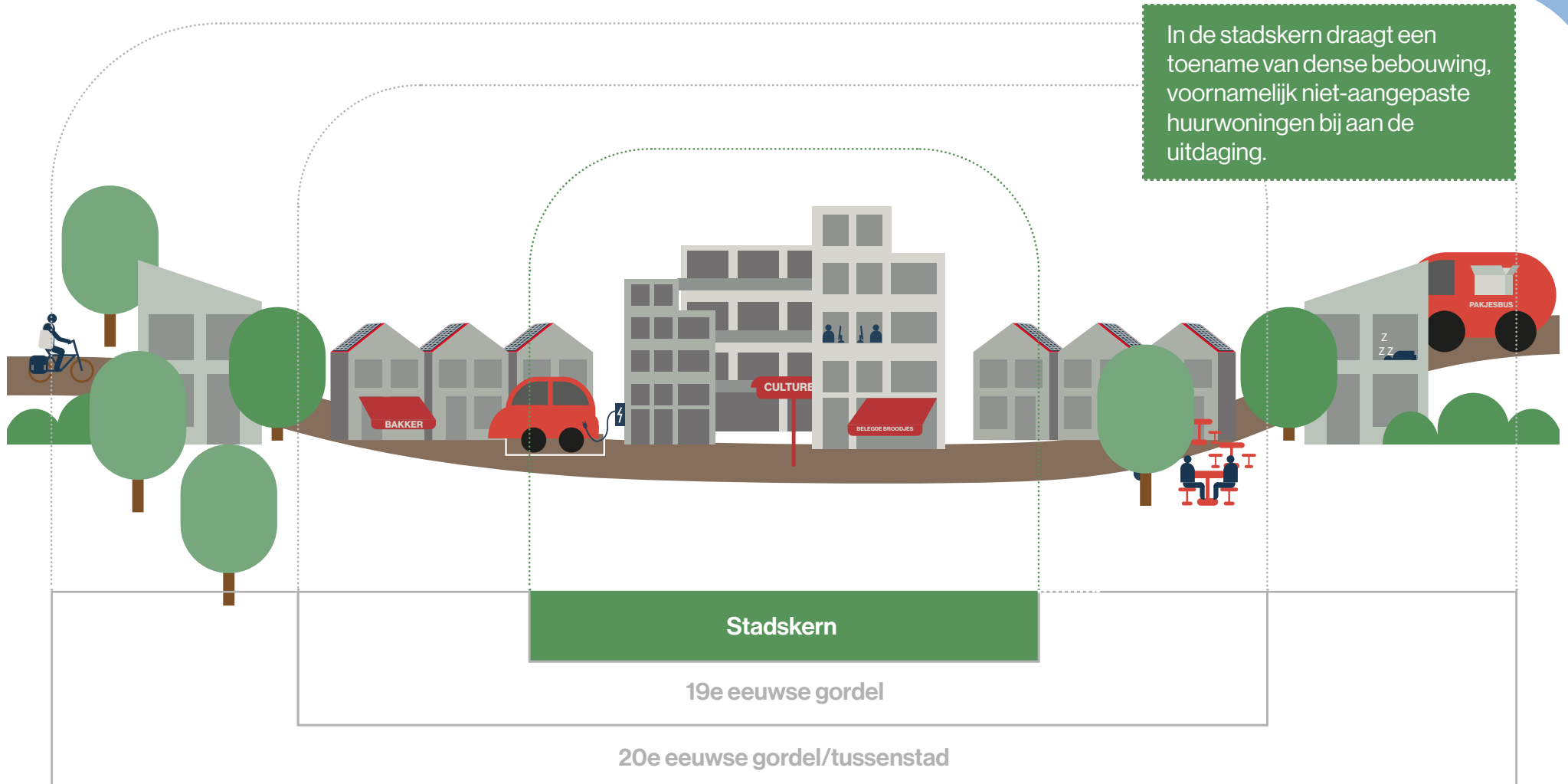
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

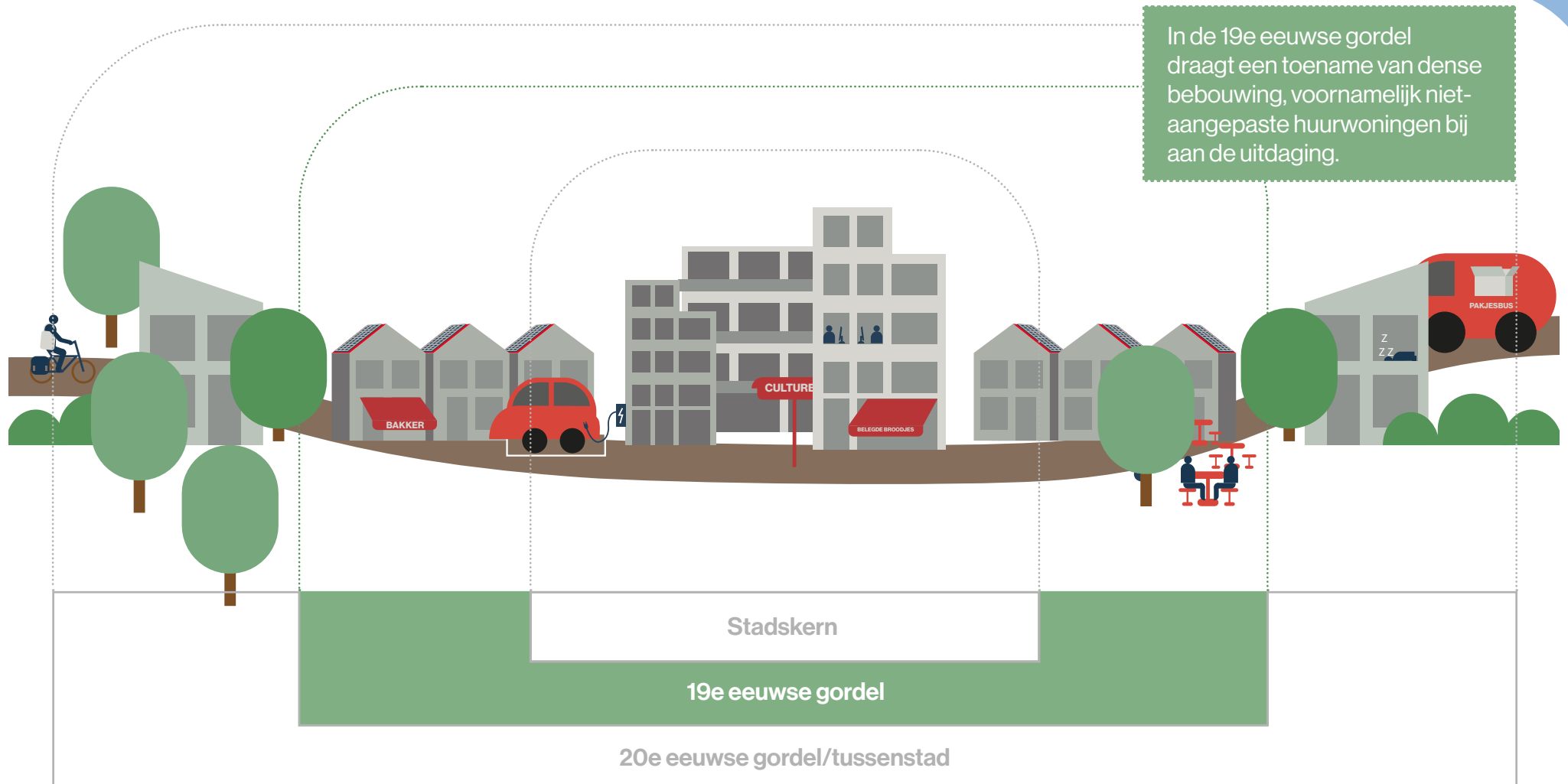
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIË

De 7 uitdagingen

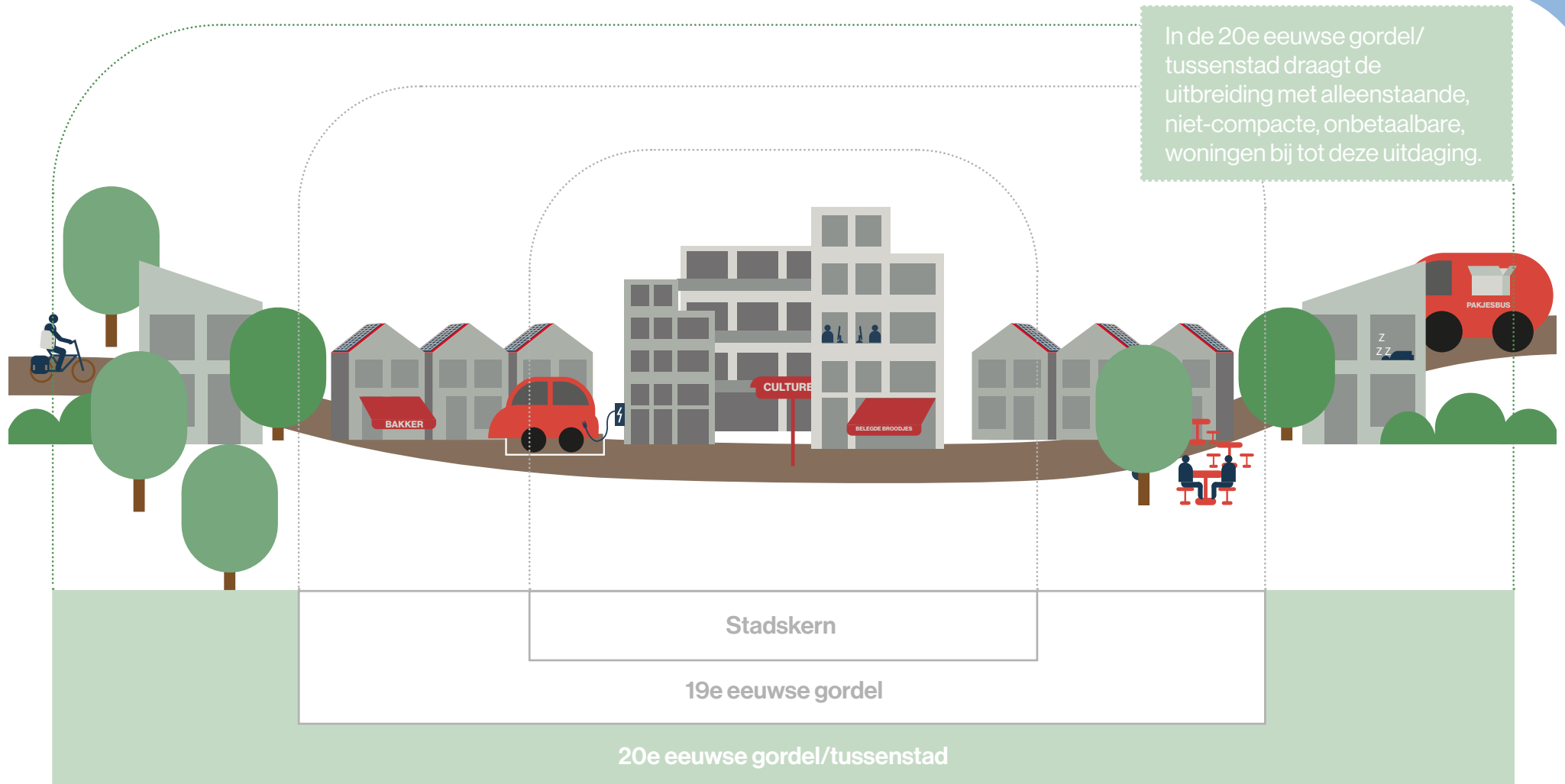
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Opvangen van woonnoden en kwetsbaarheden door laagdrempelige en inclusieve dienstverlening op wijksschaal

Steden en gemeenten spelen in op de toegenomen nood voor extra ruimte (voor telewerken, e-learning en meer), verkleinen ze het isolement bij ouderen en alleenstaanden en verlagen ze de kwetsbaarheid van bewoners (huurders). Deze strategie is robuust omdat ze op lange termijn ook andere uitdagingen, zoals de uitdaging rond essentiële diensten, en domeinen aanpakt, alsook niet kijkt naar inmenging van de overheden op privaat eigendom (i.e. voorschriften voor private woningen), wat binnen sommige scenario's niet mogelijk blijkt.

Acties

Investeer in groenblauwe netwerken en publieke ruimte dichtbij bewoners en/of op wijksschaal

Steden en gemeenten spelen in op de toegenomen nood aan buitenruimte voor activiteiten zoals joggen, fietsen etc. De coronacrisis legde de nood aan nabijheid van groen en openbare ruimte bloot en hierdoor wordt in deze strategie de focus gelegd op de nabije leefomgeving van burgers, bijvoorbeeld buurtparken.

Acties

Inzetten op woonvormen met gemeenschappelijke voorzieningen

Steden en gemeenten spelen in op de toegenomen nood voor extra ruimte (oa. voor telewerken), alsook (persoonlijke) buitenruimte, verkleinen ze het isolement bij ouderen/ alleenstaanden en verlagen ze de kwetsbaarheid van bewoners (huurders). Door op korte termijn in te zetten op sociale woonvormen, in plaats van aangepaste voorschriften voor private alleenstaande woonvormen, bouwen steden en gemeenten een robuustheid op. Zo kan er op langere termijn ook nog geantwoord worden op de uitdaging, zelfs wanneer er naar een scenario gegaan wordt, waarbij de inmenging van de overheid minder wordt of waardecreatie minder sociaal wordt.

Acties

Basiskwaliteit in woningen bewaken

Steden en gemeenten spelen in op de kwetsbaarheid van bewoners/ huurders voornamelijk in dense stedelijke kernen, maar ook op de toegenomen nood aan kwaliteit en/of ruimte in woningen. Deze strategie is robuust omdat ze niet alleen deze uitdaging aanpakt, maar ook de uitdaging rond aantrekkelijkheid van stedelijke kernen werkt.

Acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

- ***Stem ruimtelijke ontwikkelingen op de wijken af. Denk en handel daarbij meer territoriaal dan thematisch.***
- ***Focus op dense, niet-premium wijken waar grotere woningen geen optie zijn.***
- ***Creëer derde plekken (in stadsgebouwen) met waaier aan functies. Laagdrempelig en verspreid over grondgebied.***

Acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

- *Focus op dense, niet-premium wijken waar private tuinen geen optie zijn. Zoek daarbij naar de uitbreiding en betere integratie van groen en blauw in deze omgevingen.*

Acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

- ***Prioriteer sociale woningbouw, door aanwenden van grondposities en voorkooprecht voor sociale woonmaatschappijen. Zie hier ook toe op voldoende aandacht voor de nieuwe (ruimte)noden.***
- ***Bewaak de sociale mix bij ontwikkelings projecten om isolement en segregatie te vermijden. Laat ontwikkelaars mee investeren in gewenste ruimtelijke ontwikkelingen door het hanteren van geschikte instrumenten (stedenbouwkundige lasten, realisatieconvenanten).***
- ***Faciliteer en versterk mogelijkheden voor coöperatieve woonvormen om kwetsbaarheid van huurders te beperken en gedeelde ruimtes als uitbreiding van woonoppervlakte te voorzien (onder meer door ondersteunen pilootprojecten).***

Acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

- ***Leg randvoorwaarden vast in basisakte, met name rond private buitenruimte, aantal ruimte/kamers per gezin.***

Acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Duurzame mobiliteitstransitie in functie van veranderend woon-werk verkeer

Na een afname van het autoverkeer tijdens de coronapandemie, zijn de files voor lange afstandsverplaatsingen teruggekomen. Het vervoersaandeel van het openbaar vervoer heeft rake klappen gekregen. Pendelaars met de trein blijven sneller thuis werken en bussen worden gebruikt uit noodzaak. Voorstad netwerken lijken onvoldoende uitgebouwd om een substantiële 'modal shift' te realiseren. Wie kortere afstanden moet afleggen naar het werk en de fiets heeft ontdekt tijdens de coronapandemie blijft hieraan vasthouden. De fiets neemt dus substantieel meer plaats in en hierdoor stijgt de frictie tussen fiets en autoverkeer aanzienlijk.

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

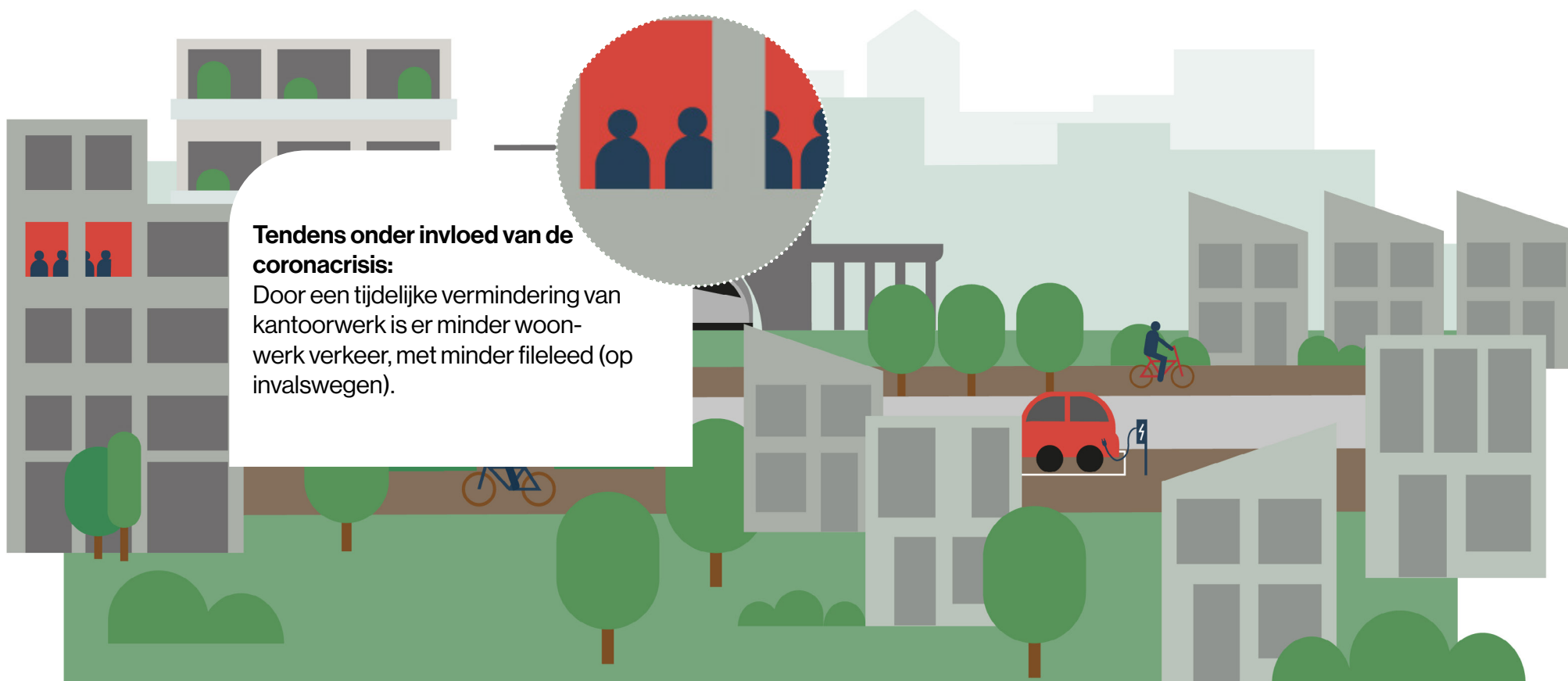
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Tendens onder invloed van de coronacrisis:

Door een tijdelijke vermindering van kantoorwerk is er minder woon-werk verkeer, met minder fileleed (op invalswegen).

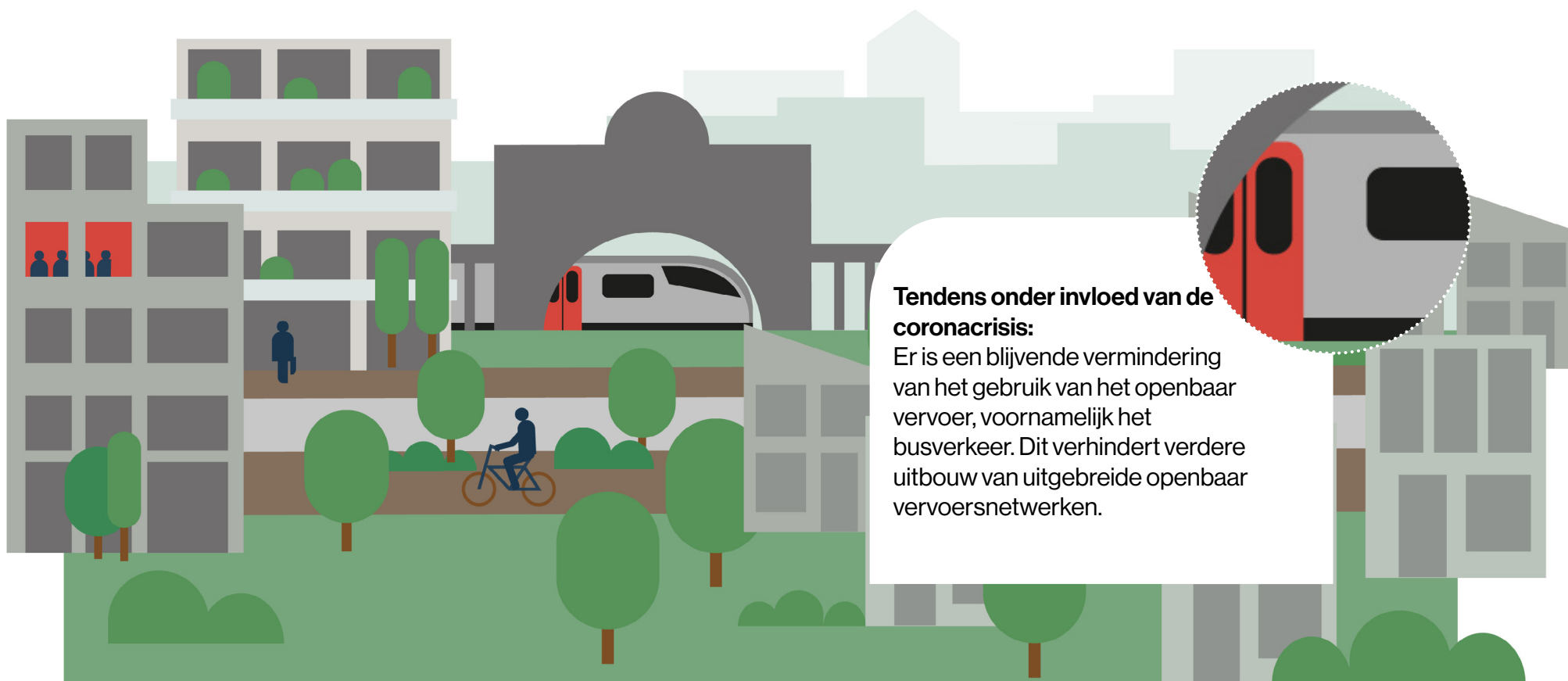
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Tendens onder invloed van de coronacrisis:

Er is een blijvende vermindering van het gebruik van het openbaar vervoer, voornamelijk het busverkeer. Dit verhindert verdere uitbouw van uitgebreide openbaar vervoersnetwerken.

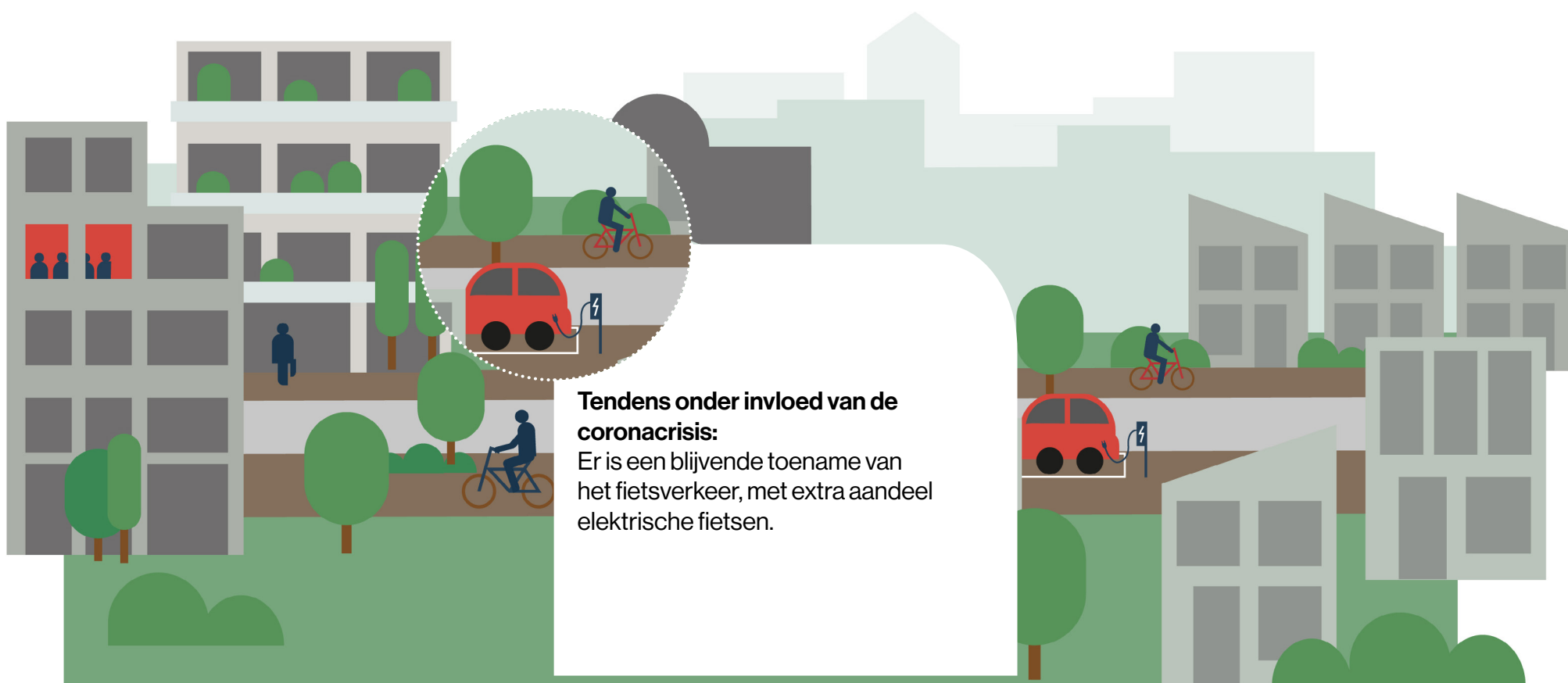
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Tendens onder invloed van de coronacrisis:

Er is een blijvende toename van het fietsverkeer, met extra aandeel elektrische fietsen.

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Gemeengood

Lokaal woon-werk verkeer

Voorspoed

Locaties gebonden aan bereikbaarheid met duurzaam vervoer

Zandvloed

Privatisering en onderfinanciëring van het openbaar vervoer

Overmoed

Afname pendelverkeer door thuiswerk

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

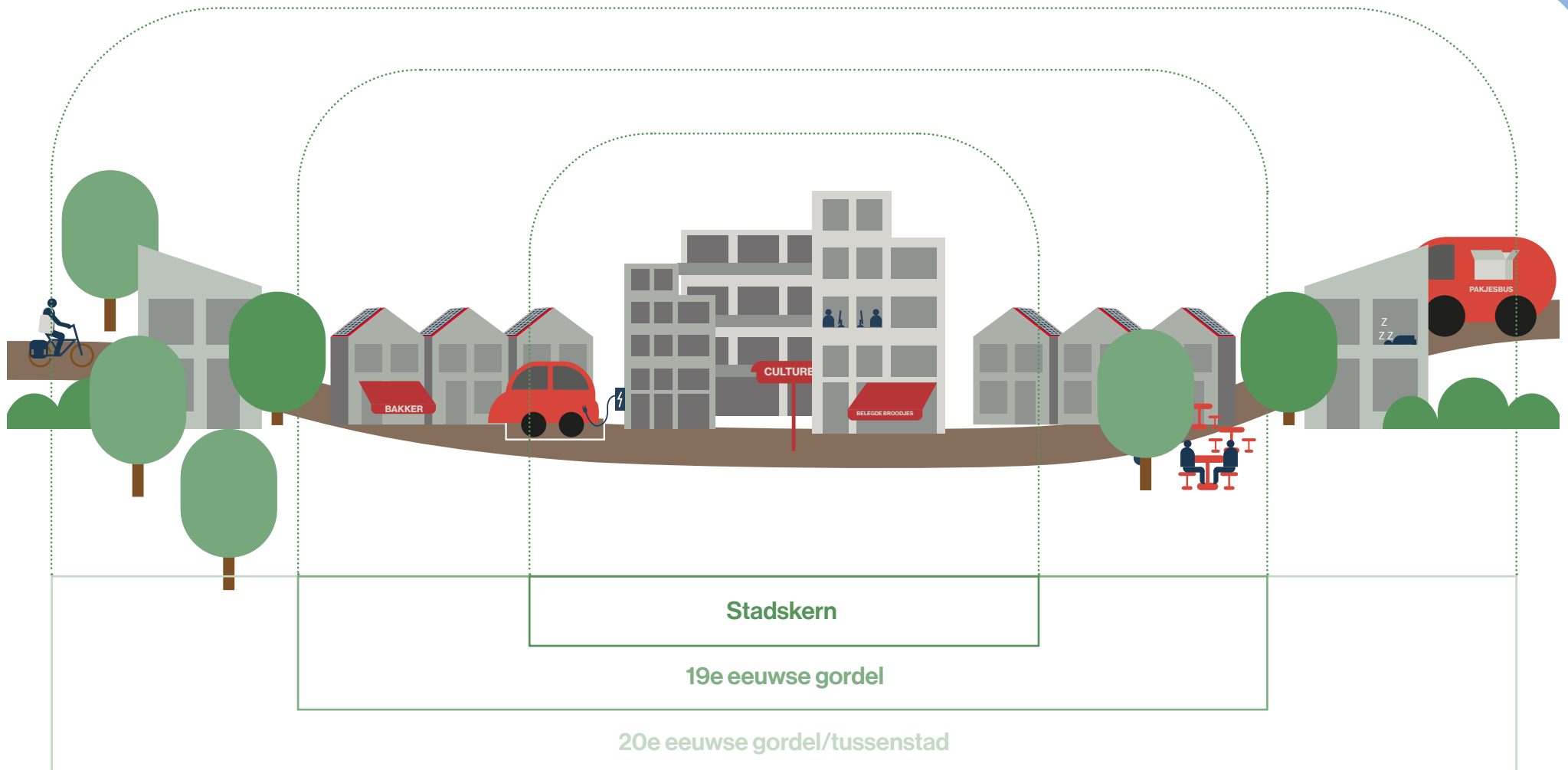
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

Introductie

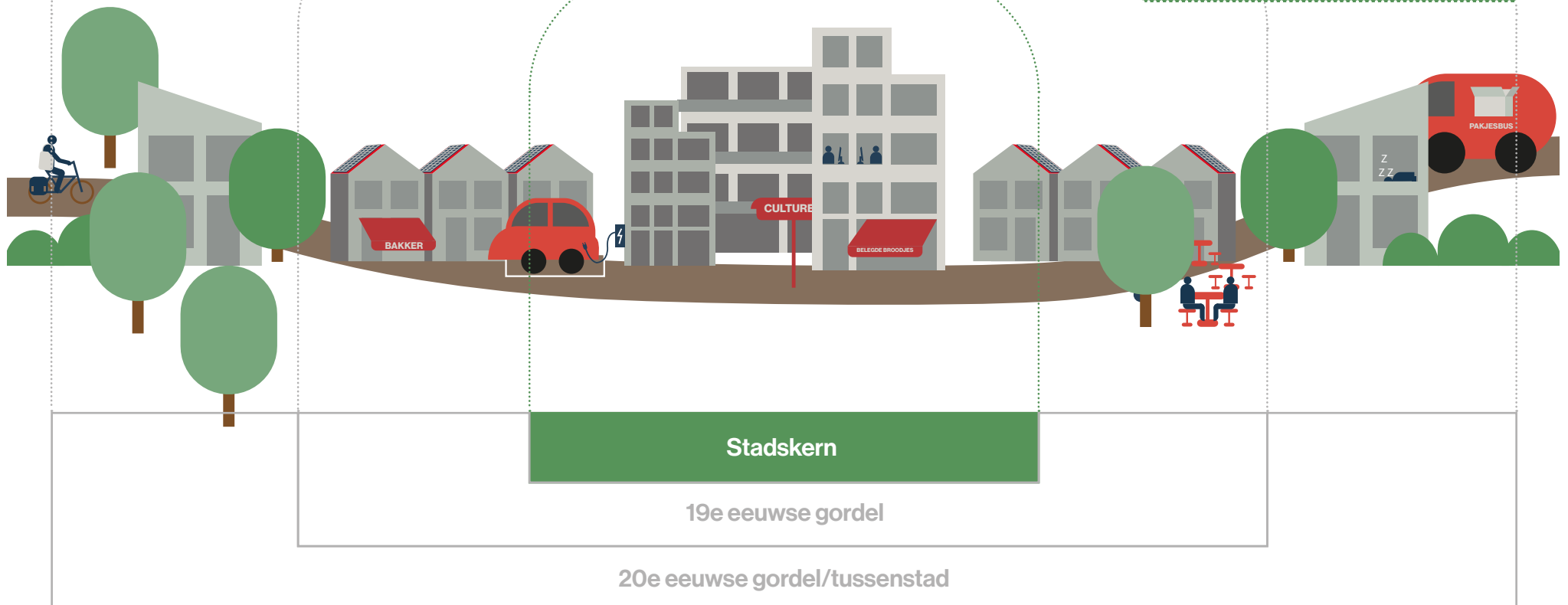
Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

In de stadskern draagt de inname van het openbaar domein door geparkeerde wagens bij tot deze uitdaging.

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

Introductie

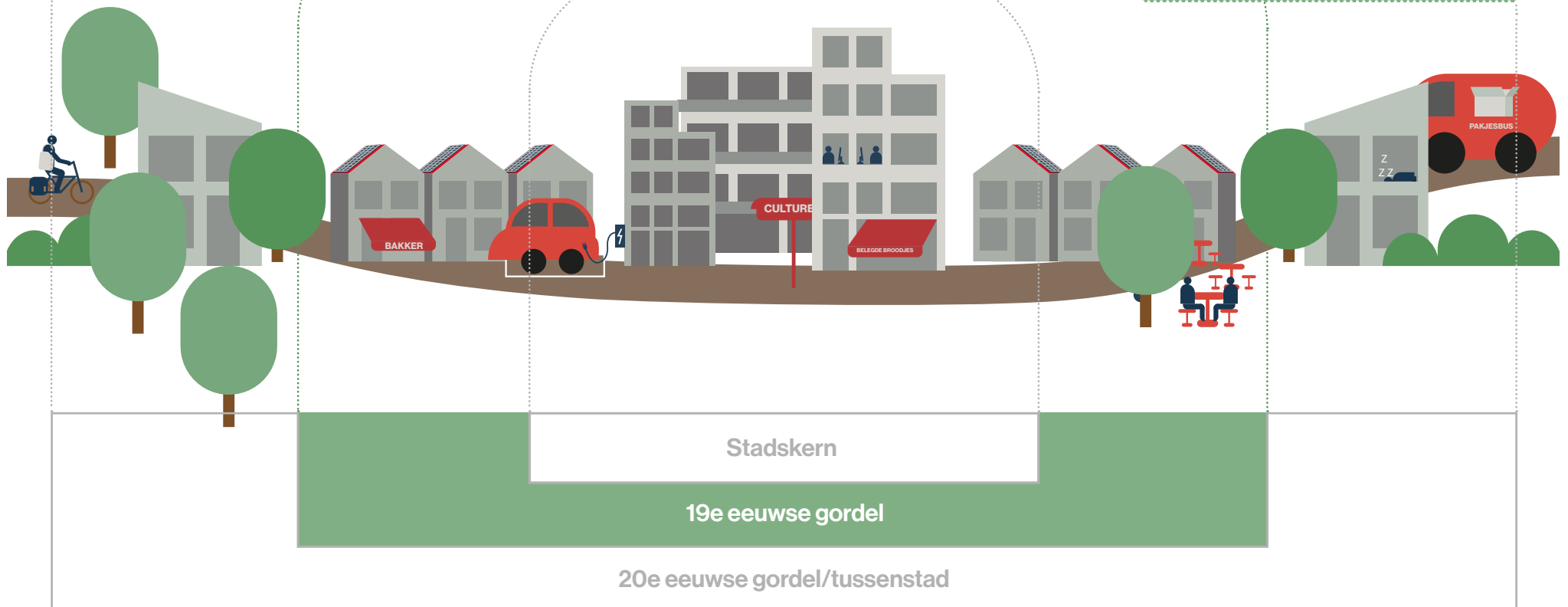
Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

In de 19e eeuwse gordel draagt een weinig uitgebouwde (voor-)stadsnetwerken voor openbaar vervoer bij tot deze uitdaging.

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIË

De 7 uitdagingen

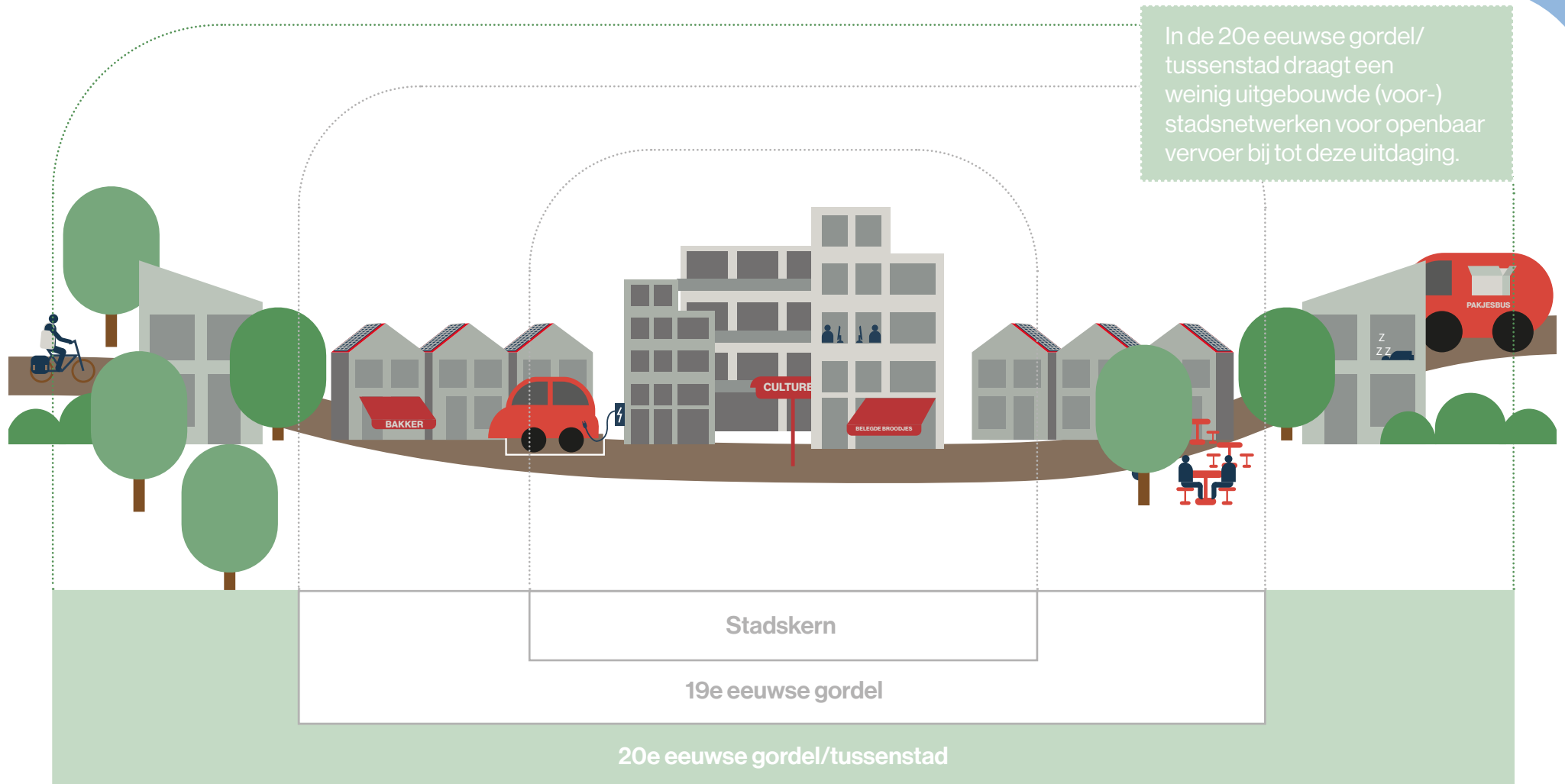
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Omzetten van 'vastgeroeste' beleidsinstrumenten naar flexibele beleidsinstrumenten

Steden en gemeenten spelen in op de opgekomen mogelijkheden en voordelen van de ad hoc ingrepen die genomen werden tijdens de coronacrisis, ten voordele van de leefbaarheid, vaak over de verschillende beleidsdomeinen heen. Zo kwamen parkeerplaatsen plots van onder de bevoegdheid mobiliteit terecht bij de dienst economie, wanneer het horecaterassen werden. Deze flexibiliteit werd sterk geapprecieerd. Deze strategie is op zich niet robuust, maar bouwt robuustheid op voor toekomstige uitdagingen, zeker rond mobiliteit, maar ook bij uitdagingen rond kernversterking of groenblauwe netwerken.

Acties

Op elkaar afstemmen van nieuwe (bouw)projecten en mobiliteitsingrepen

Steden en gemeenten spelen in op de blijvende afname van pendelverkeer, onder invloed van telewerken. Verplaatsingen gebeuren meer wanneer het enkel noodzakelijk en mogelijk is. Daarbij kunnen steden en gemeenten met deze strategie, de blijvende afnemende populariteit van het openbaar vervoer, en dan voornamelijk het busverkeer, ook counteren. Deze strategie krijgt een robuust karakter wanneer er vroegtijdig op ingezet wordt, waardoor er in de toekomst, ongeacht het scenario, al een voldoende basis ligt om nog steeds te kunnen antwoorden op deze uitdaging.

Acties

Bestendigen van ruimtelijke ingrepen voor de huidige mobiliteitsshift naar zwakke weggebruikers

Steden en gemeenten spelen in op de blijvende toegenomen populariteit van activiteiten zoals fietsen en wandelen, zowel als vrijetijdsbesteding als transportmodus voor de dagelijkse pendel. Deze strategie is robuust omdat ze ook inspeelt op andere uitdagingen, zoals de uitdaging rond groenblauwe netwerken, waarbij vele ingrepen voor zwakke weggebruikers ook ingrepen kunnen zijn om deze uitdaging aan te gaan.

Acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

- ***Licht de eigen organisatie en instrumentenapparaat door en pas aan, om ingrepen over de beleidsdomeinen heen mogelijk te maken. Werk bijvoorbeeld met een taskforce bij specifieke problematieken.***

Acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

- **Creëer verkeershubs met toegang tot duurzame transportmodi (fietsenstallingen, deelfietsen, steps, openbaar vervoer,...) bij locaties met verweven functies (wonen, werken, winkelen, handel,... op één locatie) om geschikte woon/werk locaties te versterken. Zo worden openbaar vervoer haltes uitgebouwd tot kwalitatieve, multifunctionele plekken.**
- **Verstrek bouwvergunningen met randvoorwaarden, voor extra (sociale) functies op duurzaam bereikbare locaties en verstrek (minimale) bouwvergunningen met beperkende randvoorwaarden op slecht bereikbare locaties.**

Acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

- ***Laat ad hoc structuren en oplossingen, die onder andere tijdens de coronacrisis opgezet werden, zoveel mogelijk bestaan en doorgroeien. Zie bijvoorbeeld verkeer vertragende ingrepen, meer ruimte voor de zachte weggebruiker, fietsstraten of leefstraten.***
- ***Maak autoluwe zones en woonerven de standaard in plaats van de uitzondering.***
- ***Maak strategische keuzes bij het opmaken/ her aanleggen van één of enkele straatprofielen. Niet alle straten zijn geschikt voor alle mobiliteitsmodi en bijbehorende straatinfrastructuur. Deze keuzes moeten gemaakt worden naargelang de noden, mogelijkheden en radius van deze straten in een bredere context.***
- ***Zet in op een experiment-attitude als basishouding. Dit is een manier om gedragsveranderingen geleidelijk te laten gaan, alsook een manier om draagvlak te creëren bij burgers voor maatregelen waarrond negatieve perceptie bestaat. Voorbeelden hiervoor zijn het creëren van autovrije zones, voetgangerszone, inperken van parkeerplaatsen.***
- ***Voorzie randparkings, met verbindingen voor zachte weggebruikers en eventueel openbaar vervoer, naar het centrum.***

Acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Duurzame herontwikkeling van monofunctionele gebieden aan invalswegen

Shoppingcentra, baanwinkels, kantoorwijken, sportinfrastructuur langs invalswegen rekenen op autogericht verplaatsingsgedrag en in-persoon massaconsumptie. Tijdens de coronapandemie viel de mogelijkheid tot terug tot eigen gebruik van auto's, wat deze gebieden 'populair' maakte. Tegelijk brachten afstandsregels en verplaatsing beperkingen ons terug naar het lokale handelsapparaat of thuis en bleven de monofunctionele gebieden leeg. Zowel de nakende leegstand van sommige gebieden vraagt om een antwoord. Alsook de niet duurzame bereikbaarheid van andere gebieden.

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

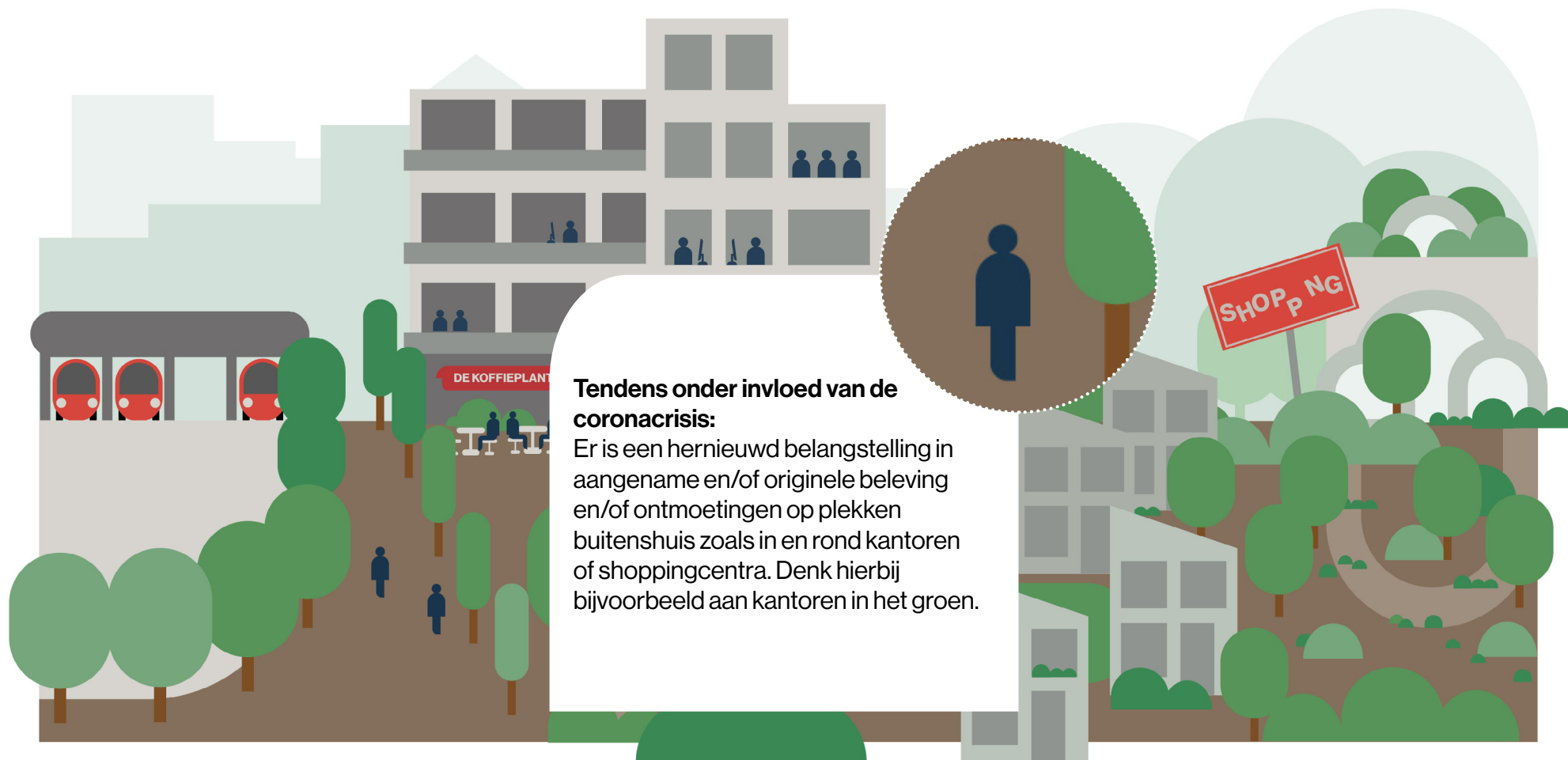
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Tendens onder invloed van de coronacrisis:

Er is een hernieuwd belangstelling in aangename en/of originele beleving en/of ontmoetingen op plekken buitenshuis zoals in en rond kantoren of shoppingcentra. Denk hierbij bijvoorbeeld aan kantoren in het groen.

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Tendens onder invloed van de coronacrisis:

Gesloten ecosystemen voelde de opgelegde maatregelen extra hard. De ecosystemen hangen te veel van elkaar af. Zo heeft de broodjeszaak weinig klanten als de kantoren leeg zijn.

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Tendens onder invloed van de coronacrisis:

Er is een tijdelijke toename van de populariteit van lokale handelaars en het dichtbij huis inkopen doen.

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Tendens onder invloed van de coronacrisis:

Er is een tijdelijke introductie van filialen van grote ketens in stadskernen.

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Gemeengoed

Lokale en traditionele kleinhandel

Voorspoed

Slechte, duurzaam bereikbare sites maken plaats voor natuur

Zondvloed

Kantoorwijken worden verder uitgebouwd tot afgesloten campussen

Overmoed

Industrieterreinen gevuld met opslagloodsen

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

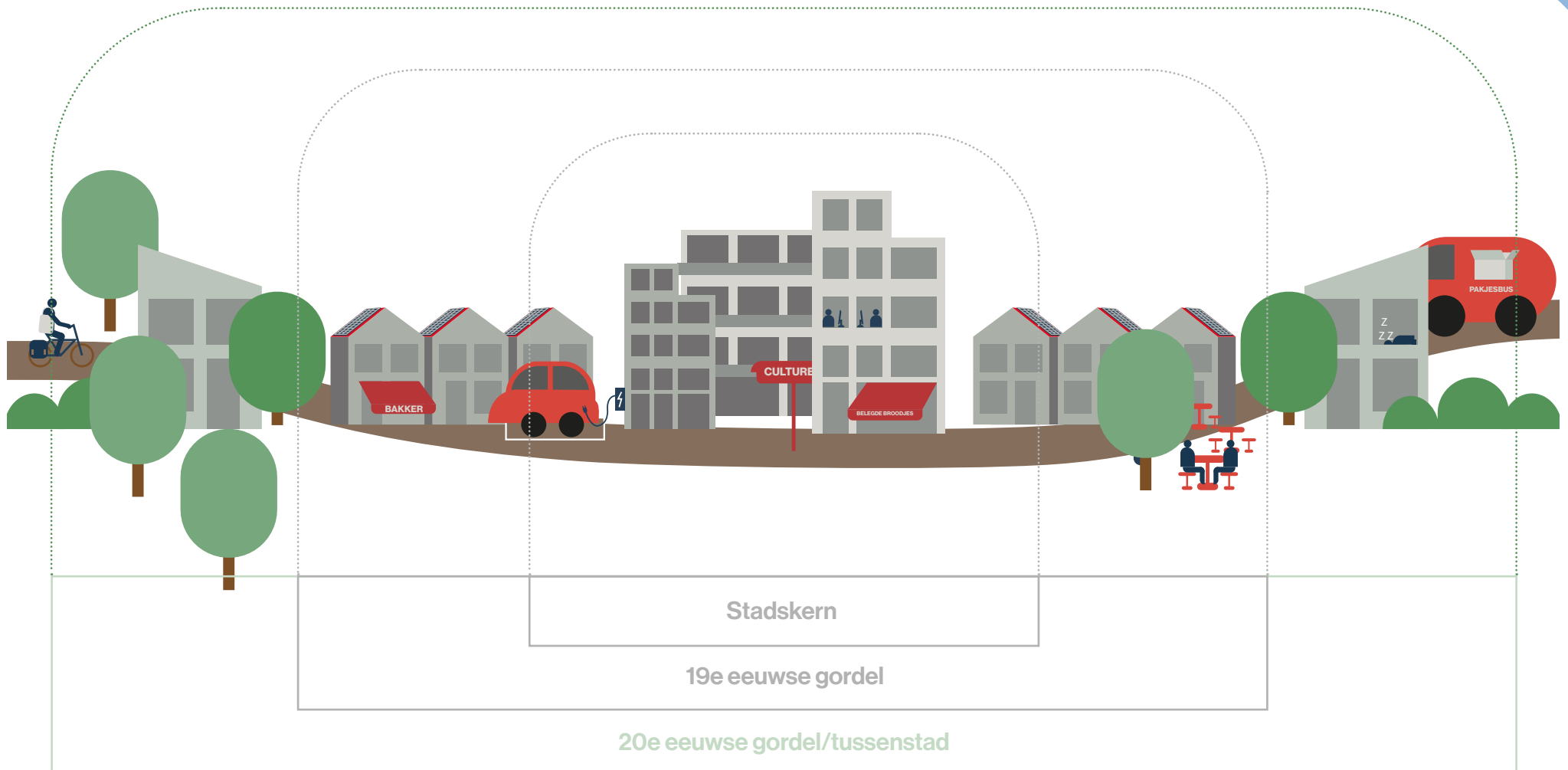
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

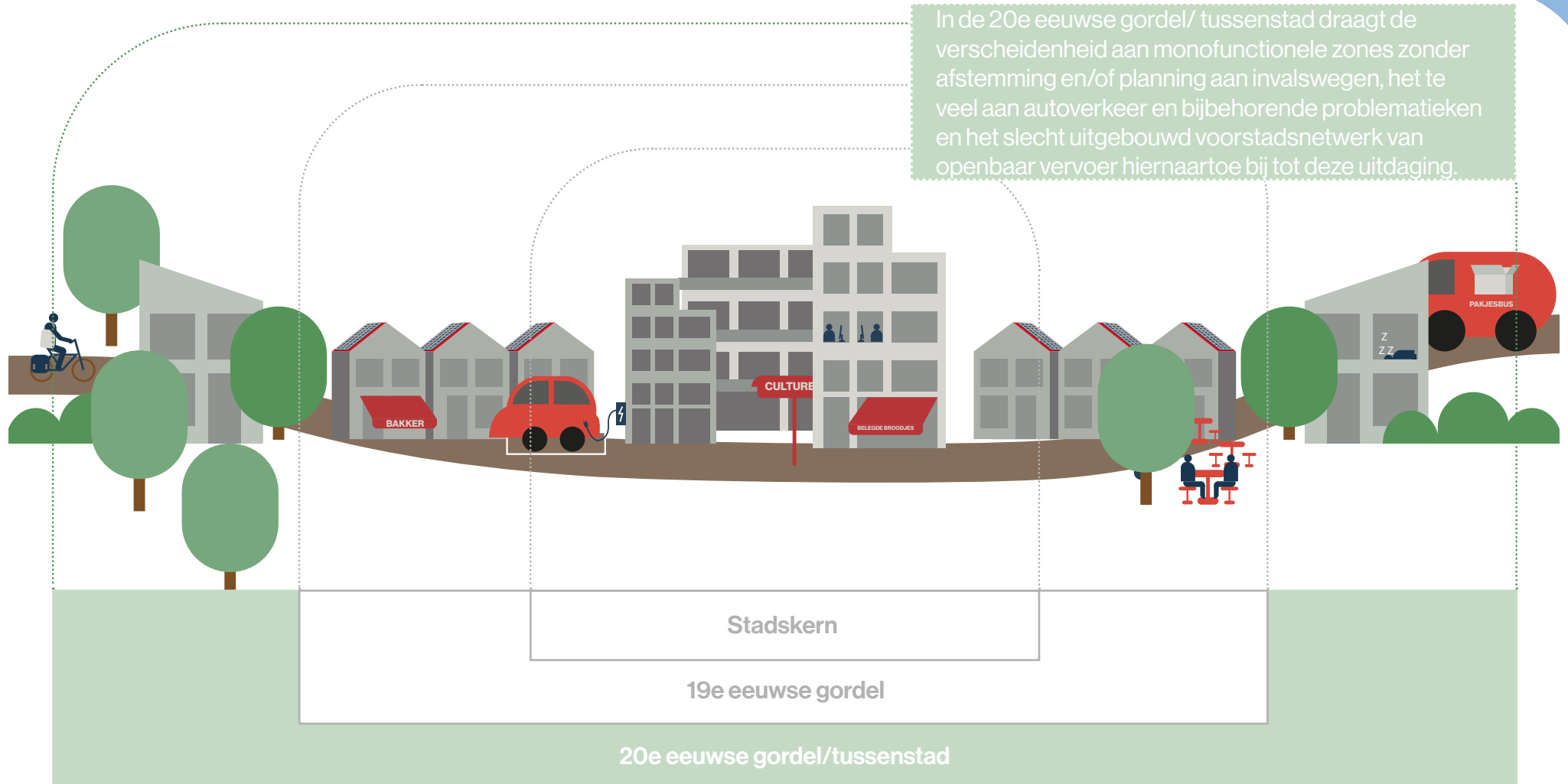
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Inzetten op verweving of herbestemming van monofunctionele gebieden

Steden en gemeenten spelen in op de kwetsbaarheid van monofunctioneel gebruik van een omgeving (ingezet voor slechts één gebruik). De coronacrisis maakte duidelijk dat deze omgevingen, wanneer dit gebruik/ functie niet meer nodig was of niet gebruikt kon worden, leeg kwamen te staan en slecht alternatief in te zetten zijn. Deze strategie is robuust omdat ze in meerdere scenario's gebruikt kan worden, afhankelijk van de focus van de samenleving en omdat ze ook invloed heeft op de uitdaging rond de duurzame mobiliteitstransitie en de uitdaging rond groenblauwe netwerken.

Acties

Strategie

Opmaken van een stadsbrede en domeinoverschrijdende werking

Steden en gemeenten spelen in op de mogelijkheden die de coronacrisis bloot legde, waarbij er vaker over de grenzen heen gedacht kon worden. Bovendien hebben de buurtwinkels, omdat hun bestaan bedreigd wordt door shoppingscentra, baanwinkels en grote online bedrijven, nood aan visie. Deze strategie is robuust omdat ze kan blijven ingezet worden ondanks de veranderende rol van steden en gemeenten en/of Vlaanderen. Bovendien speelt ze in op tendensen die al voor de coronacrisis aanwezig waren, maar dankzij inzichten uit de coronacrisis aangepakt kunnen worden.

Acties

Strategie

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

- **Transformeer strategisch gelegen monofunctionele gebieden naar verweven locaties door diversifiëring (vb. woonfunctie) van het programma om de mono functionaliteit tegen te gaan en voorzie duurzame transportverbindingen (fietsroutes, openbaar vervoer...).**
- **Laat minder strategisch gelegen monofunctionele gebieden 'uitdoven' en herbestem deze met aandacht voor integratie van groenblauwe netwerken.**

Acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

- *Zet een vergunningsbeleid op, in samenwerking met omliggende gemeenten. Zo kunnen bestaande, perifere kleinhandelszaken niet verder kunnen uitbreiden en de inplanting van nieuwe baanwinkels en shoppingcentra wordt tegengegaan.*
- *Zet een winkel(panden)plan per regio op dat de planning van hele winkelgebieden bekijkt. Zo nemen gemeenten geen aparte initiatieven met bovenlokale effecten.*
- *Laat grotere winkelpanden toe in (grote) stadskernen om bepaalde ketens dichterbij bewoners te brengen.*

Acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Nieuwe ruimtevragen en ecologische gevolgen in functie van toenemende e-commerce

De e-commerce behelst van begin tot eindpunt verschillende ruimtelijke componenten (opslagloodsen, verkeer, parkeerplekken), die elk een ruimtelijke invloed hebben op steden en gemeenten. Tijdens de hoogdagen van de coronapandemie werd het duidelijk dat steden en gemeenten hier nog niet voldoende voor uitgerust zijn. Met dubbel geparkeerde bestelbussen, een stijging van aanvragen voor distributiecentra en niet-gecoördineerde leverbundes van postbedrijven met files tot gevolg. Het relatief nieuwe aandeel van e-commerce in onze stedelijke omgeving vraagt van de steden en gemeenten en doordachte en samenhangende aanpak in de toekomst.

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

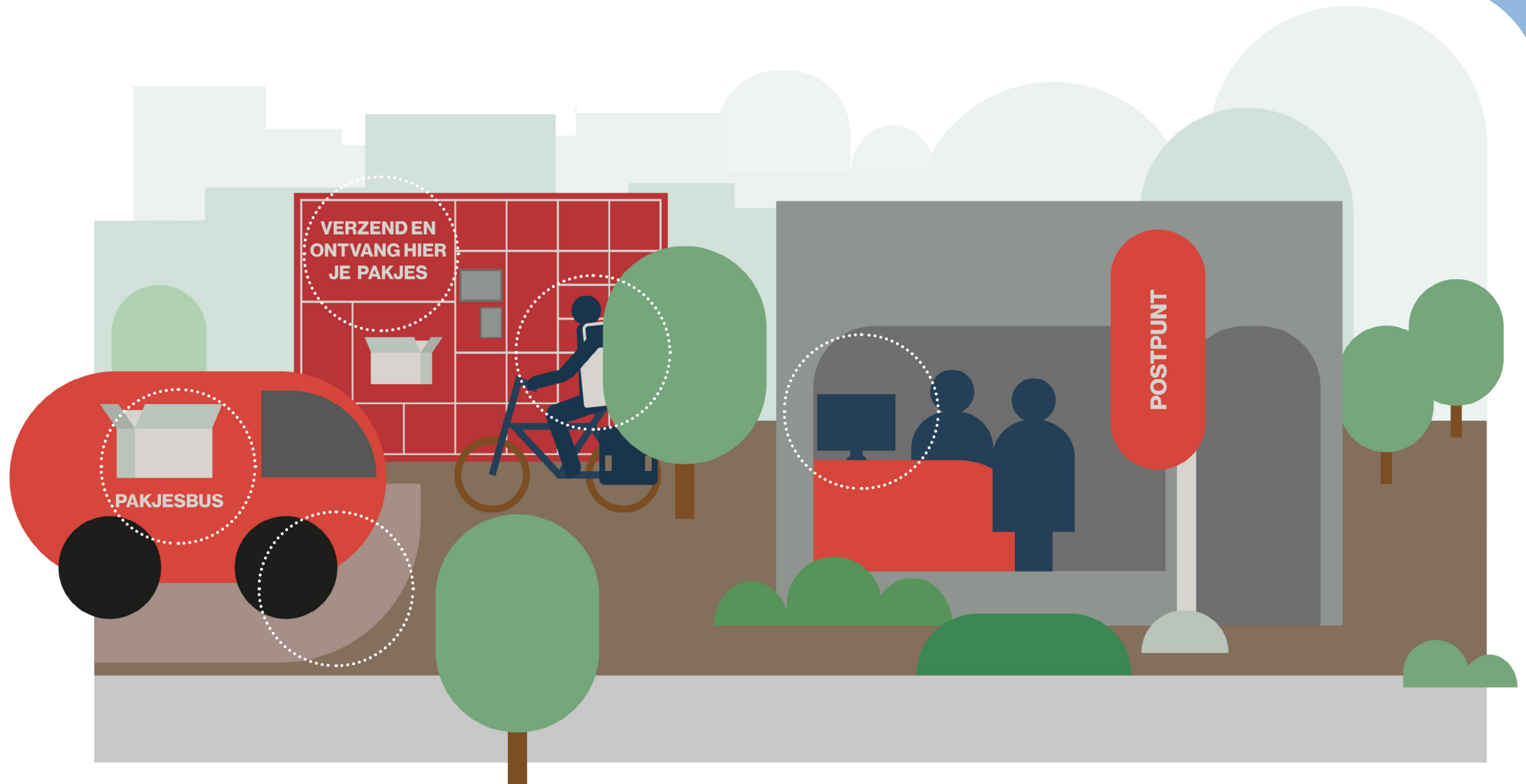
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Tendens onder invloed van de coronacrisis:

Er is een stijging aan negatieve neveneffecten in functie van verhoogde transportactiviteiten, zoals files, luchtverontreiniging, lawaaihinder, slijtage van de infrastructuur en ongevallen.

VERZEND EN
ONTVANG HIER
JE PAKJES

PAKJESBUS

POSTPUNT

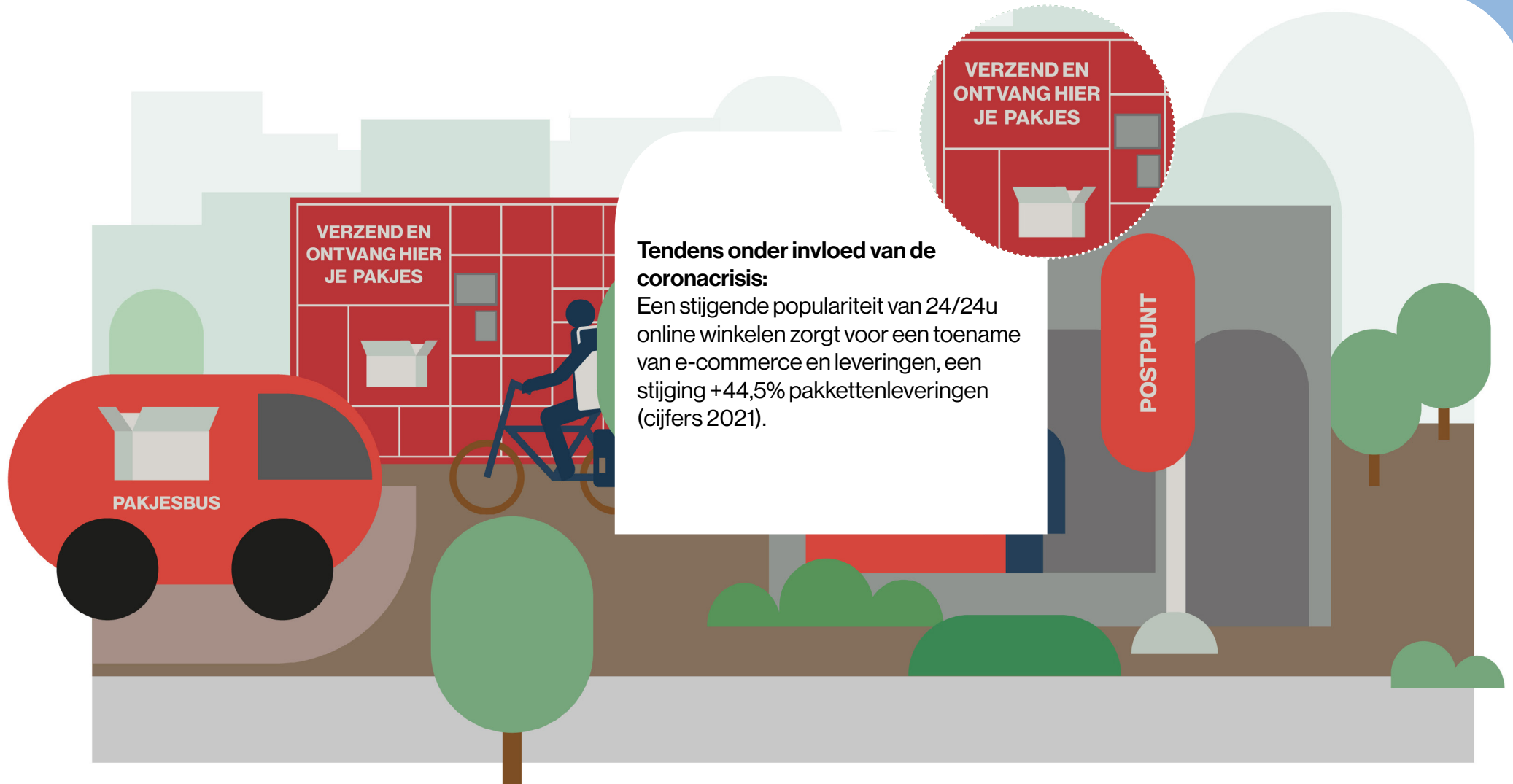
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Tendens onder invloed van de coronacrisis:

Een stijgende populariteit van 24/24u online winkelen zorgt voor een toename van e-commerce en leveringen, een stijging +44,5% pakkettenleveringen (cijfers 2021).

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

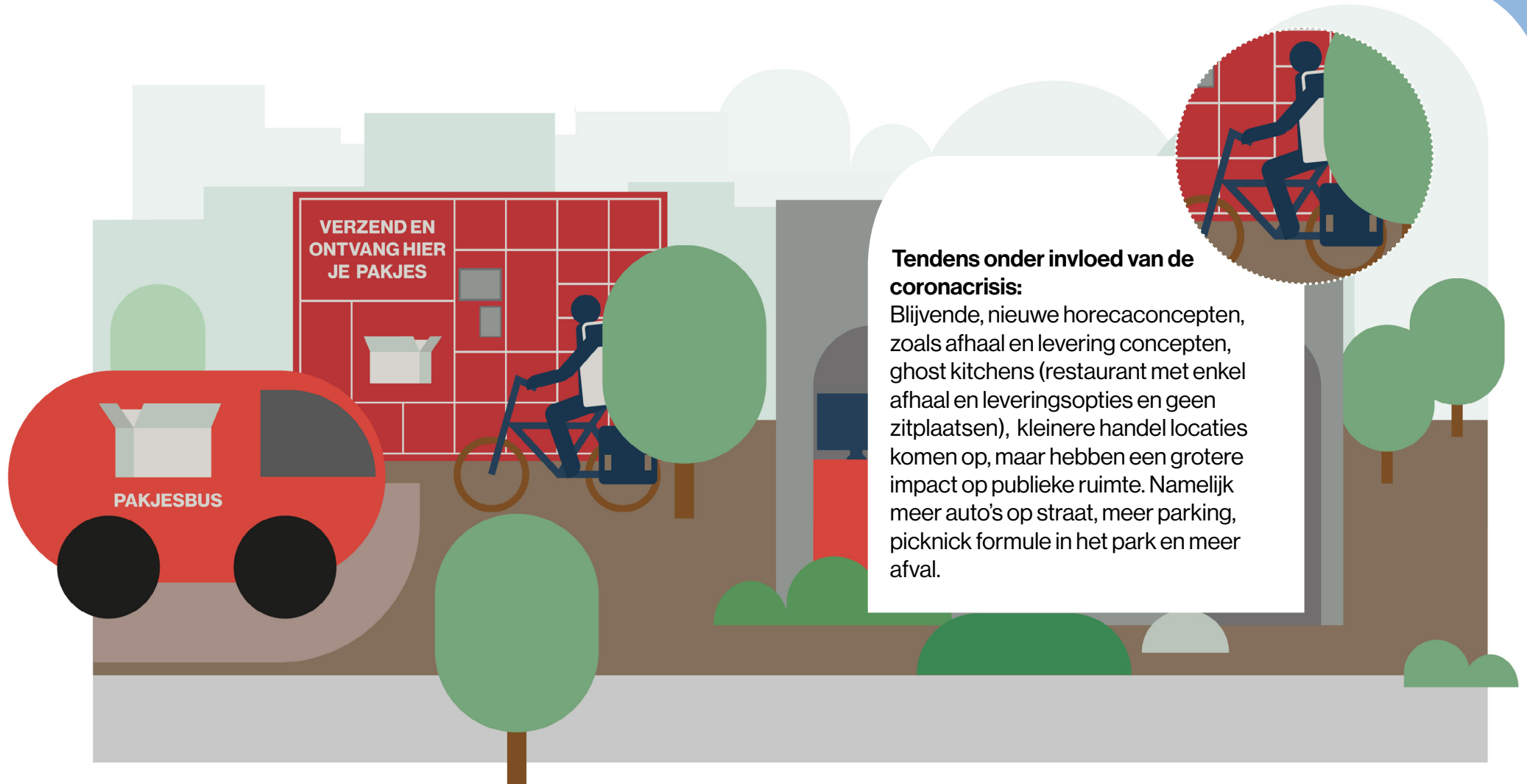
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Tendens onder invloed van de coronacrisis:

Blijvende, nieuwe horecaconcepten, zoals afhaal en levering concepten, ghost kitchens (restaurant met enkel afhaal en leveringsopties en geen zitplaatsen), kleinere handel locaties komen op, maar hebben een grotere impact op publieke ruimte. Namelijk meer auto's op straat, meer parking, picknick formule in het park en meer afval.

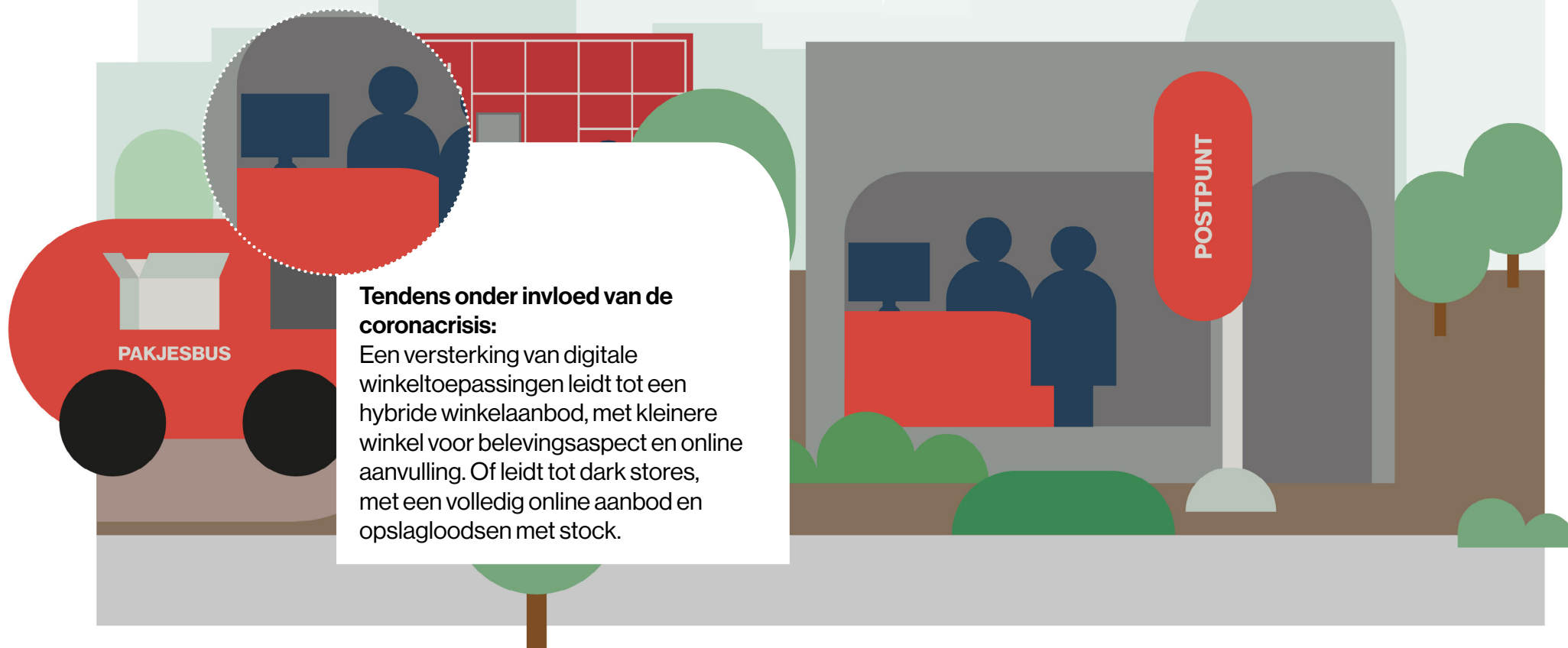
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Tendens onder invloed van de coronacrisis:

Een versterking van digitale winkeltoepassingen leidt tot een hybride winkelaanbod, met kleinere winkel voor belevingsaspect en online aanvulling. Of leidt tot dark stores, met een volledig online aanbod en opslagloodsen met stock.

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Gemeengoed

Focus op persoonlijke 'winkelcontact'

Voorspoed

Nieuwe en hybride winkelervaringen

Zondvloed

E-commerce als financieel verdienmodel

Overmoed

Online winkelen vervangt lokale kleinhandel

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

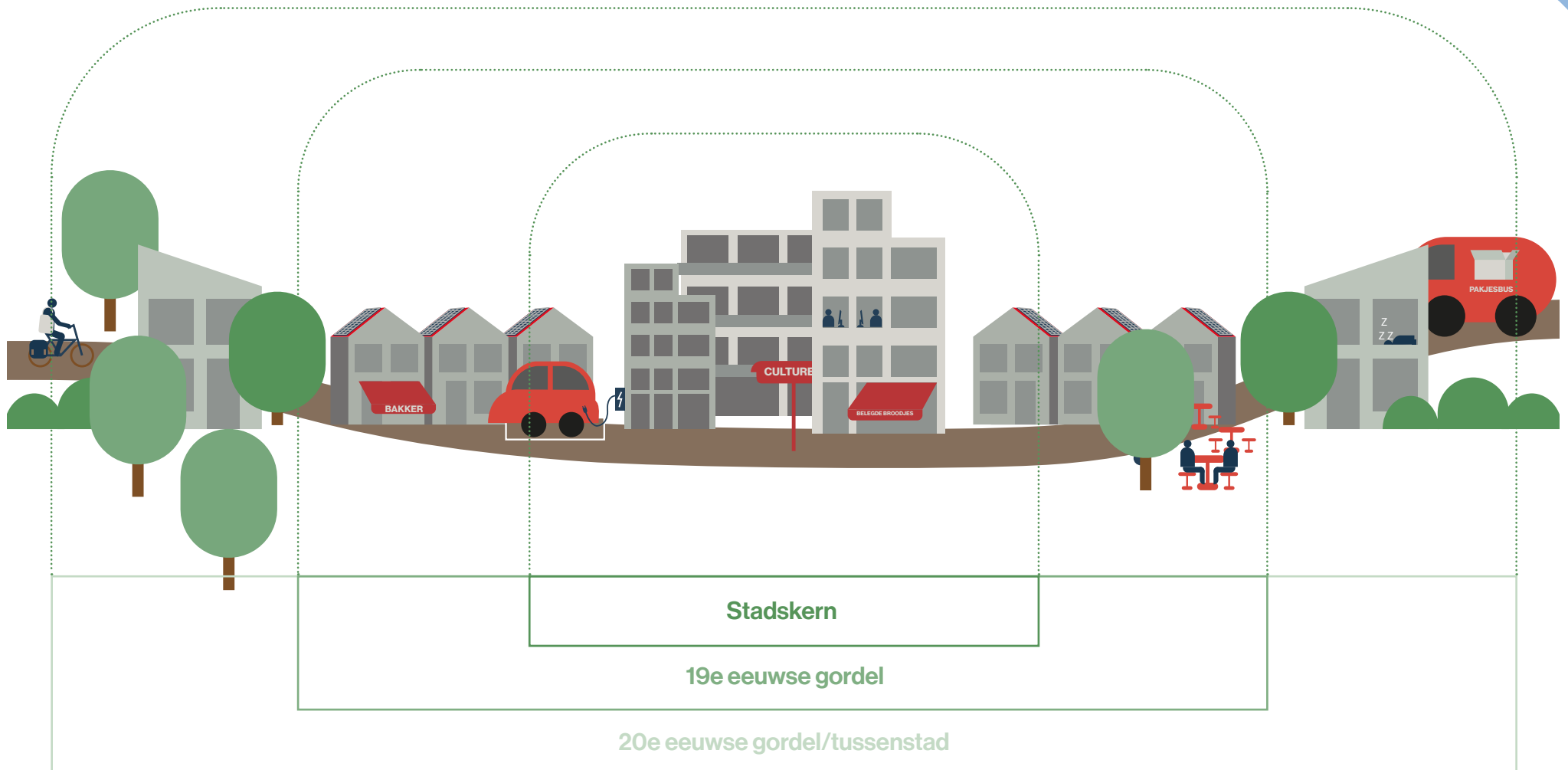
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

Introductie

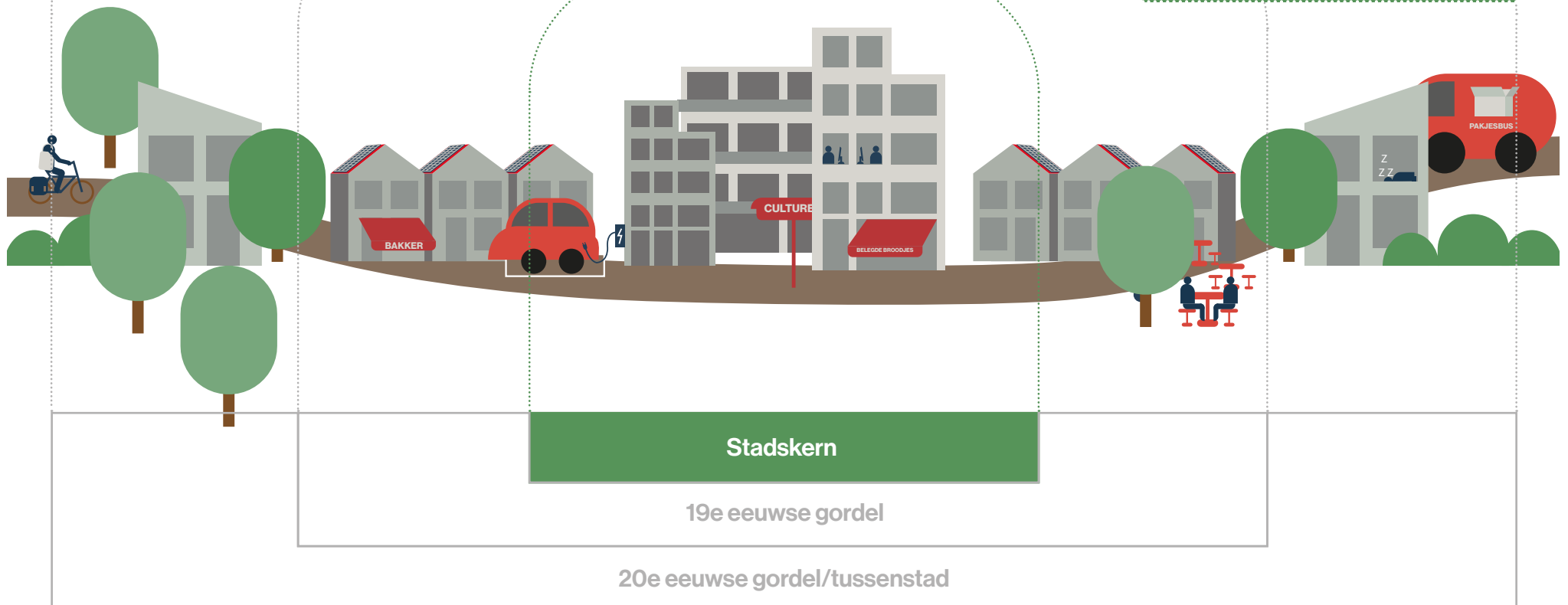
Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

In de stadskern draagt de toename van leegstand van handelszaken bij aan deze uitdaging.

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

Introductie

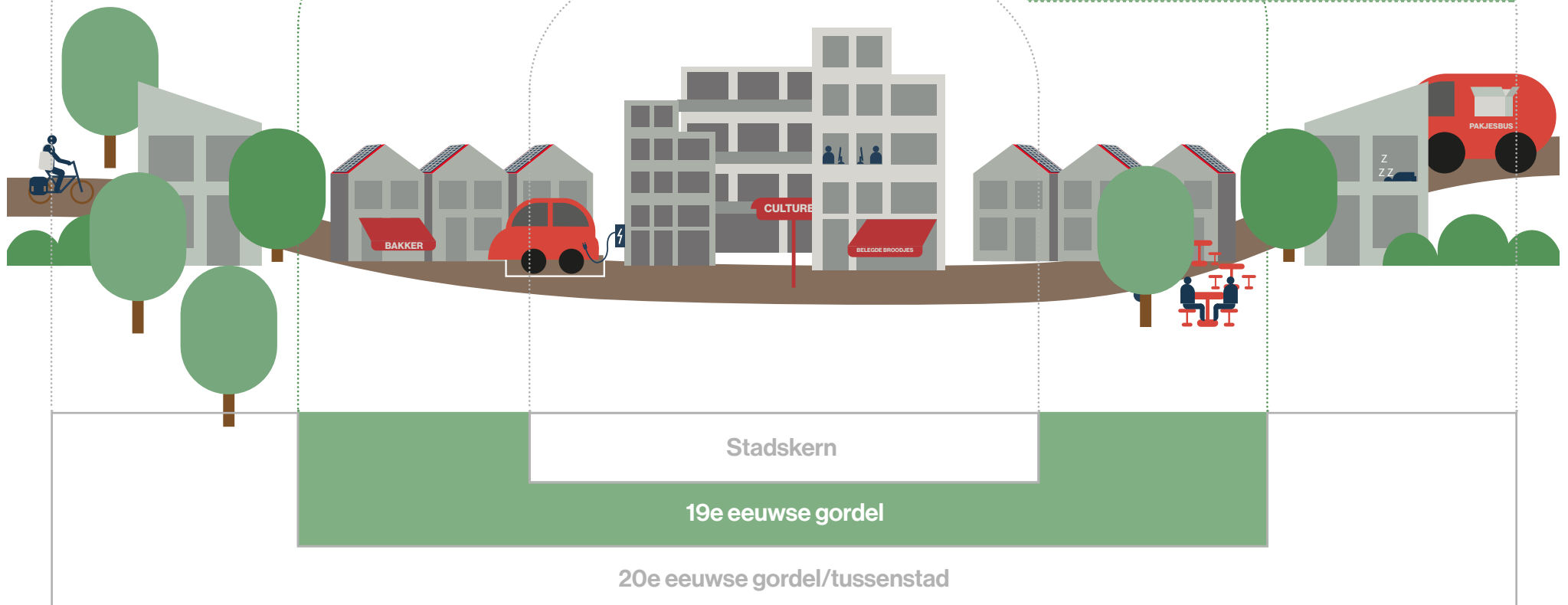
Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

In de 19e eeuwse gordel draagt de toename van onveilige verkeerssituaties, parkeerproblematieken, lawaaihinder en gezondheidsproblematieken door de vele leveringen bij tot deze uitdaging.

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

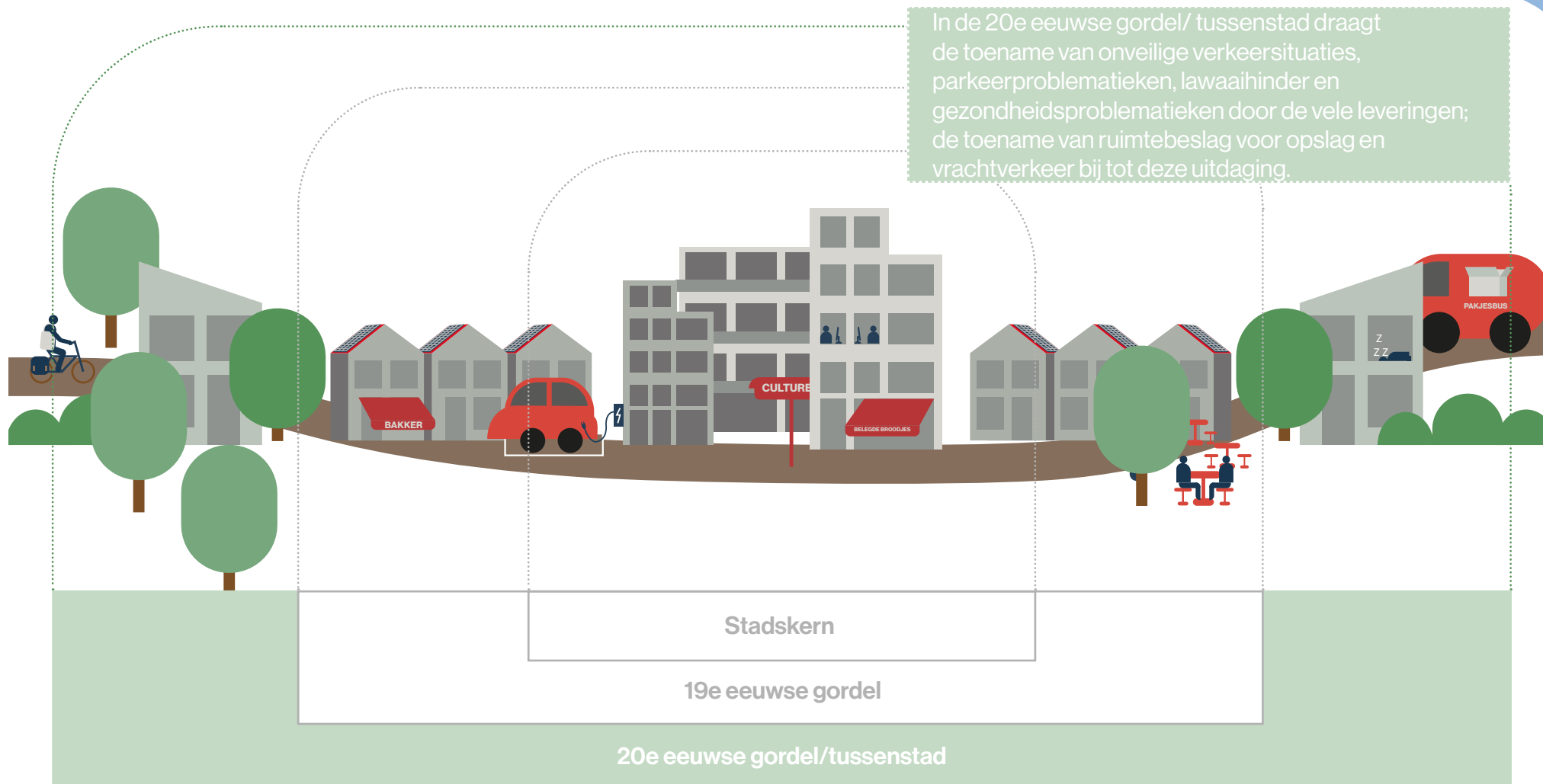
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Duurzame mobiliteit faciliteren en stimuleren

Steden en gemeenten spelen in op de toegenomen (ongecontroleerde) aantal leveringen in stedelijke en gemeentelijke wijken en centra. Met extra aandacht voor de bijbehorende leefbaarheidsproblemen zoals files, geluidsoverlast, vervuiling, ... Deze strategie is robuust omdat ze niet alleen de uitdaging rond e-commerce aangrijpt, maar ook inspeelt op de uitdagingen rond de duurzame mobiliteitstransitie en de uitdaging rond groenblauwe netwerken.

Strategie

Acties

Levendige kernen aanmoedigen

Door in te zetten op deze strategie spelen steden en gemeenten in op de toegenomen populariteit van de 'virtuele economie' en de bijbehorende concepten zoals 'dark kitchens' (restaurant met enkel afhaal en bestelopties) of 'dark stores' (winkels met enkel onlinebestelmogelijkheden). Dit zorgt voor een toegenomen gebruik van het openbaar domein voor deze afhaal en bezorgdiensten, maar zorgt ook voor een schijnbare leegstand. Deze strategie is robuust omdat ze door de uitdaging rond levendige kernen ook deze uitdaging rond e-commerce aanpakt.

Strategie

Acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

- *Installeer of coördineer een logistieke hub aan de rand van de stad om leveringen op één plaats toe te laten komen en verkeer in de stad te beperken.*
- *Richt de publieke ruimte in voor duurzame transportmodi om deze te promoten om de 'last mile' uit te voeren (ie fietspaden, voetpaden).*
- *Voorzie een centraal afhaalpunt per wijk/ straat om aparte leveringen te beperken.*

Acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

- ***Leg minimale openingsuren voor handelspanden op. Zo kunnen handelaars zowel online als fysieke diensten aanbieden en worden winkelstraten geen dode plekken.***
- ***Zorg voor levendige/ veranderende vitrines. Dit kan door bestraffend te werken aan de hand van gasboetes rond verwaarlozing van een pand of coöperatief te werken aan de hand van samenwerkingen met lokale (creatieve) partners.***

Acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Goede integratie en spreiding van groenblauwe netwerken en kwalitatieve publieke ruimte

Kwalitatief hoogstaand openbaar domein en groenblauwe netwerken groeiden tijdens de lockdowns uit tot de drukste plekken in en rond de steden. Men stelt echter vast dat niet ieder deel van de stad over deze ruimten beschikt. Bovendien ziet men al langer dat de integratie ervan te wensen overlaat, met alle nadelige gevolgen bij (toekomstige) weersextremen, zoals hitte, droogte, wateroverlast. De voordelen van groenblauwe plekken voor klimaatbestrijding komen het best tot hun recht wanneer deze plekken goed geïntegreerd en verbonden zijn. De psychosociale voordelen voor de samenleving (de mens) vragen daarbij ook nog voor een goede spreiding van deze plekken/ netwerken in steden. Nog te vaak hebben niet-premium locaties (en dus vaak lage inkomenswoningen) geen of weinig toegang tot (publiek) groen en blauw.

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

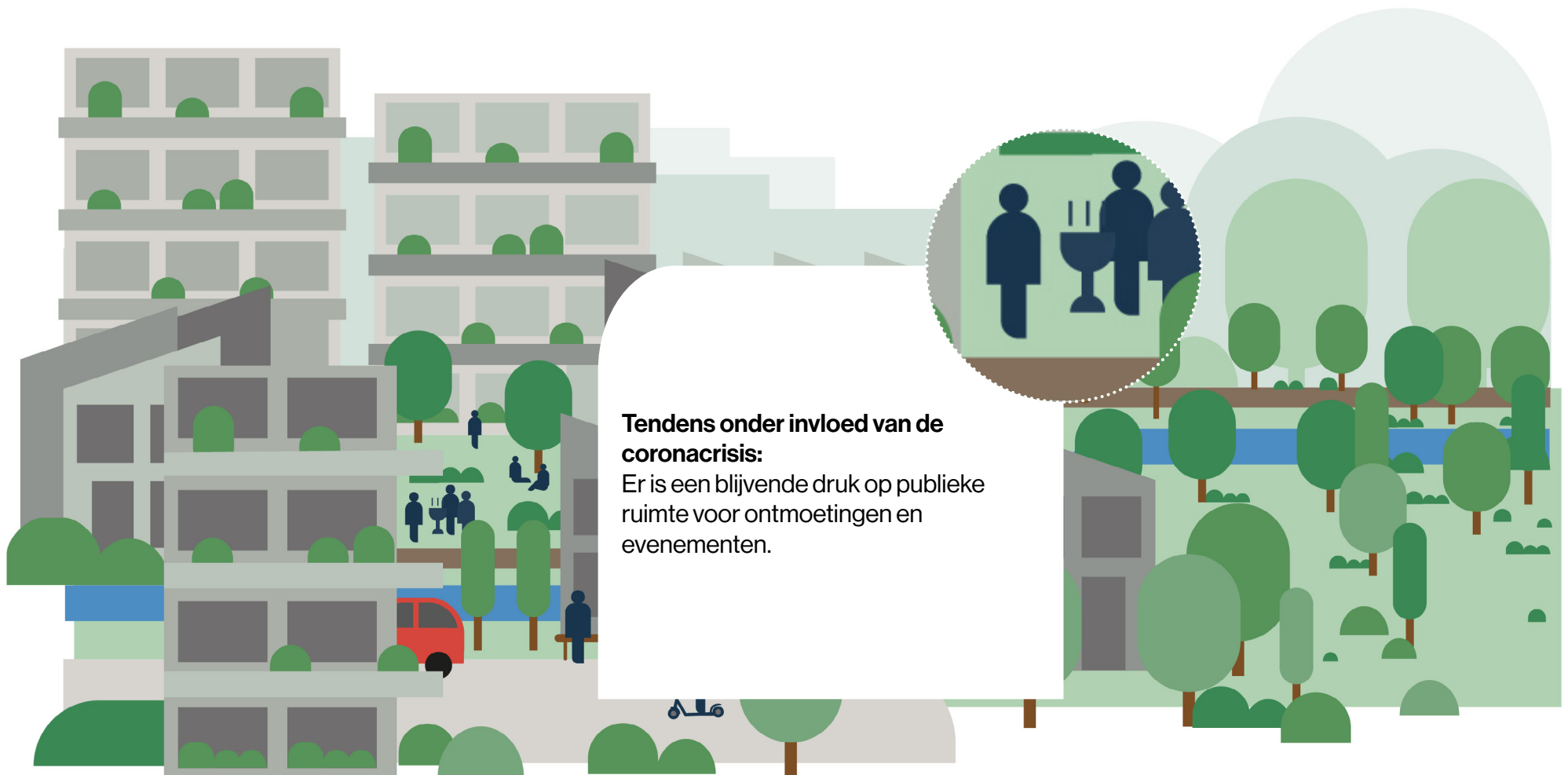
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Tendens onder invloed van de coronacrisis:

Er is een blijvende druk op publieke ruimte voor ontmoetingen en evenementen.

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Tendens onder invloed van de coronacrisis:

Er is een versterking van de mobiliteitsimpact op de publieke ruimte. Zo zijn er bijvoorbeeld de inname van parkeerplaatsen door auto's of andere activiteiten, of de installatie van tijdelijke woonerven.

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Tendens onder invloed van de coronacrisis:

Er zijn tijdelijke gedragsveranderingen zoals verminderd autoverkeer, opgelegde afstandsregels, of het fenomeen van 'afhaalafval'. Ze hebben zowel positieve als negatieve effecten op ecologie en leefbaarheid van publieke ruimte.

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Tendens onder invloed van de coronacrisis:

Er is een blijvende nood aan groenblauwe netwerken (in stedelijke kernen) voor klimaat- en gezondheidsrobuustheid.

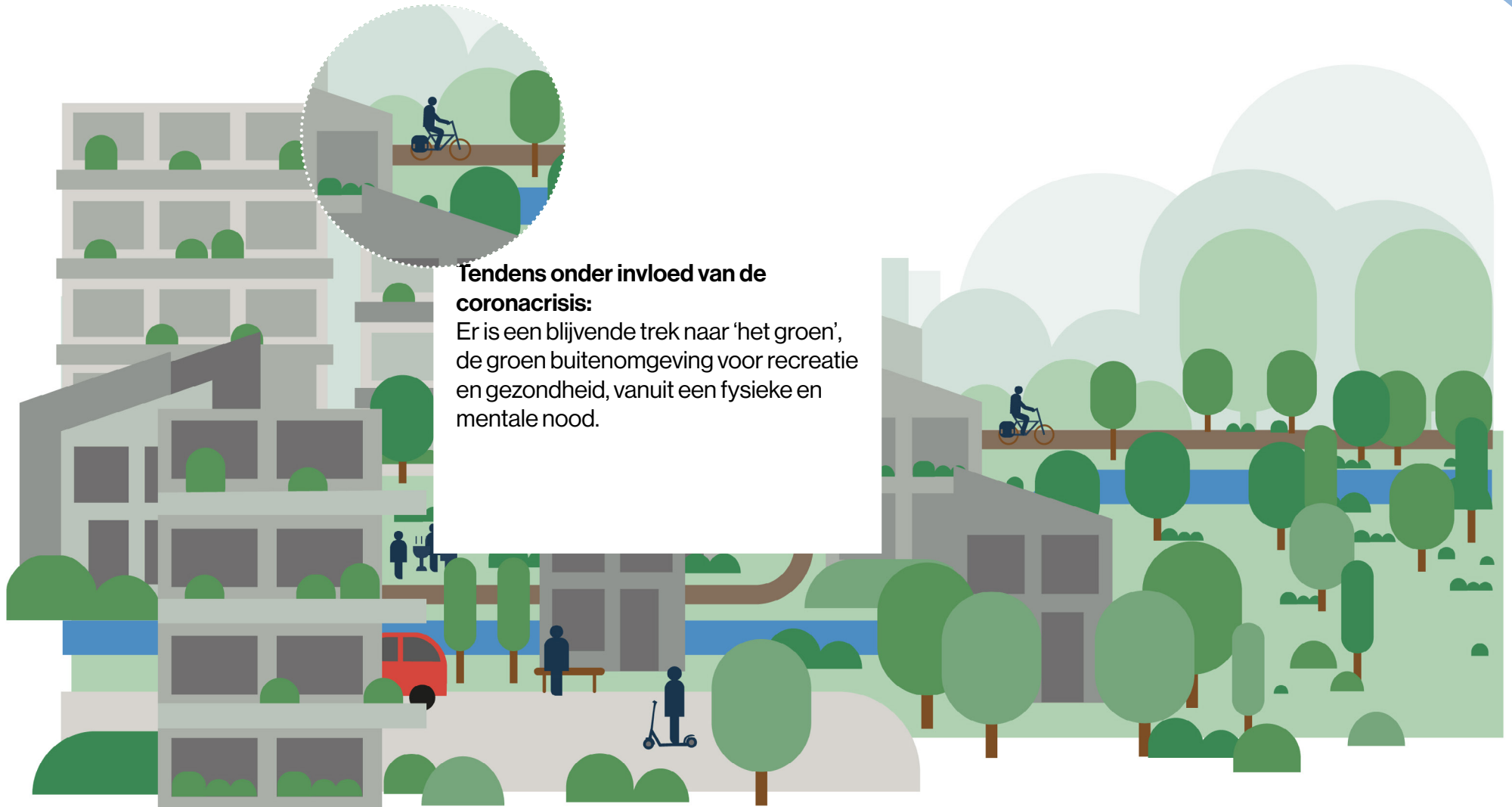
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Tendens onder invloed van de coronacrisis:

Er is een blijvende trek naar 'het groen', de groen buitenomgeving voor recreatie en gezondheid, vanuit een fysieke en mentale nood.

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Gemeengood

Losstaande parken op buurtschaal

Voorspoed

Verlichten van druk op groen in buitengebied door een lokaal groenblauw netwerk

Zondvloed

Versnippering en privatisering van publieke ruimte

Overmoed

Publieke ruimte krijgt enkel een representatieve rol

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

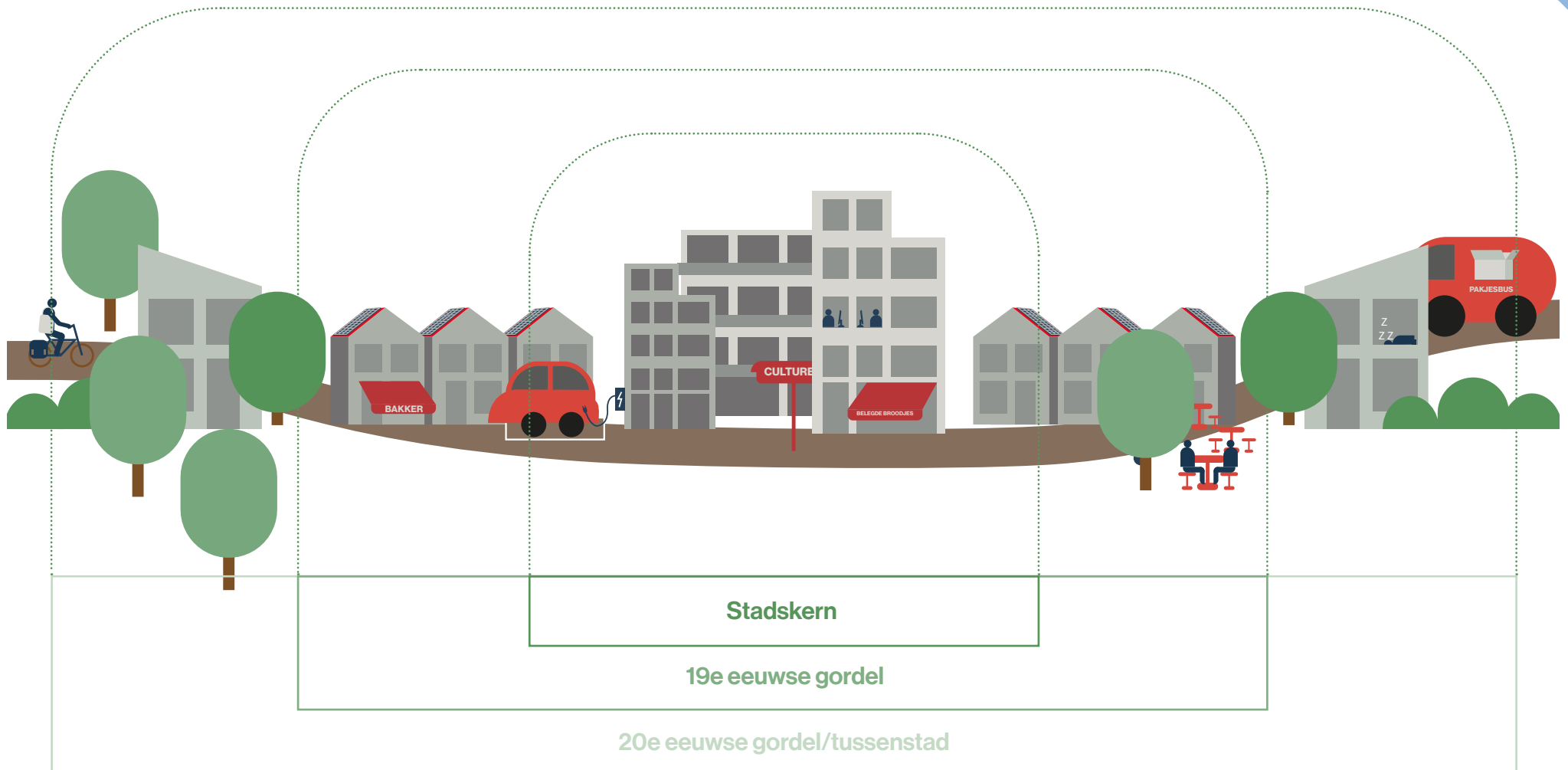
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

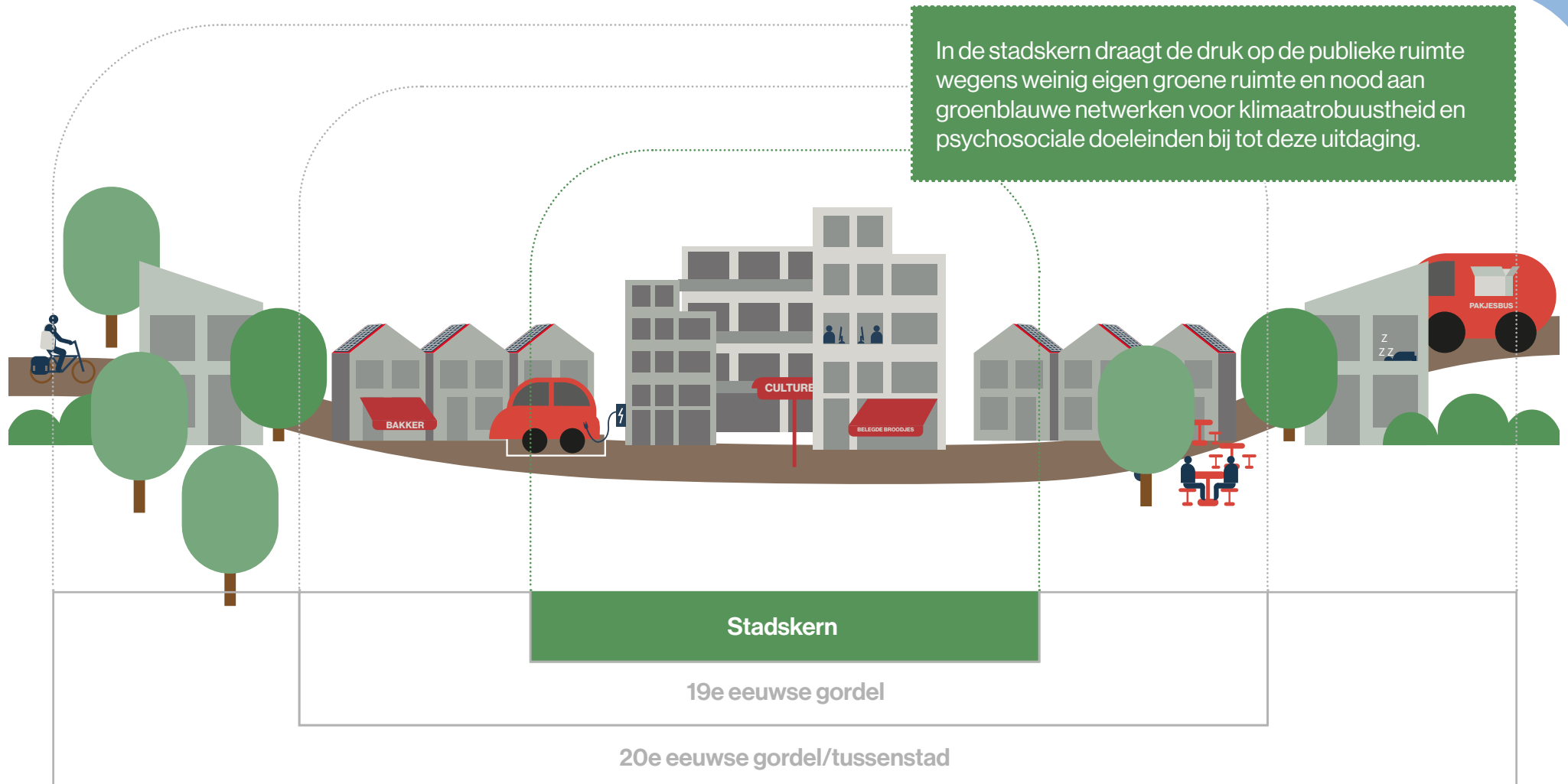
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

Introductie

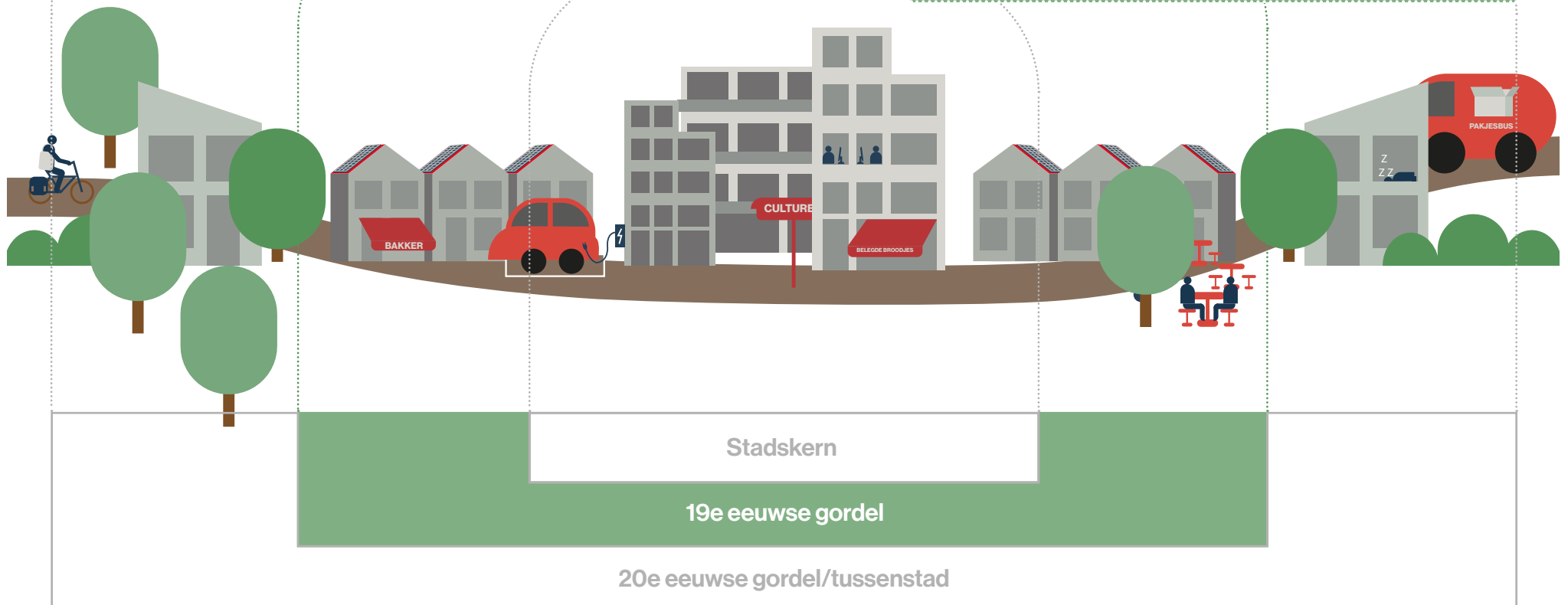
Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

In de 19e eeuwse gordel draagt de druk op de publieke ruimte wegens weinig eigen groene ruimte en nood aan groenblauwe netwerken voor klimaatrobustheid en psychosociale doeleinden bij tot deze uitdaging.

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

Introductie

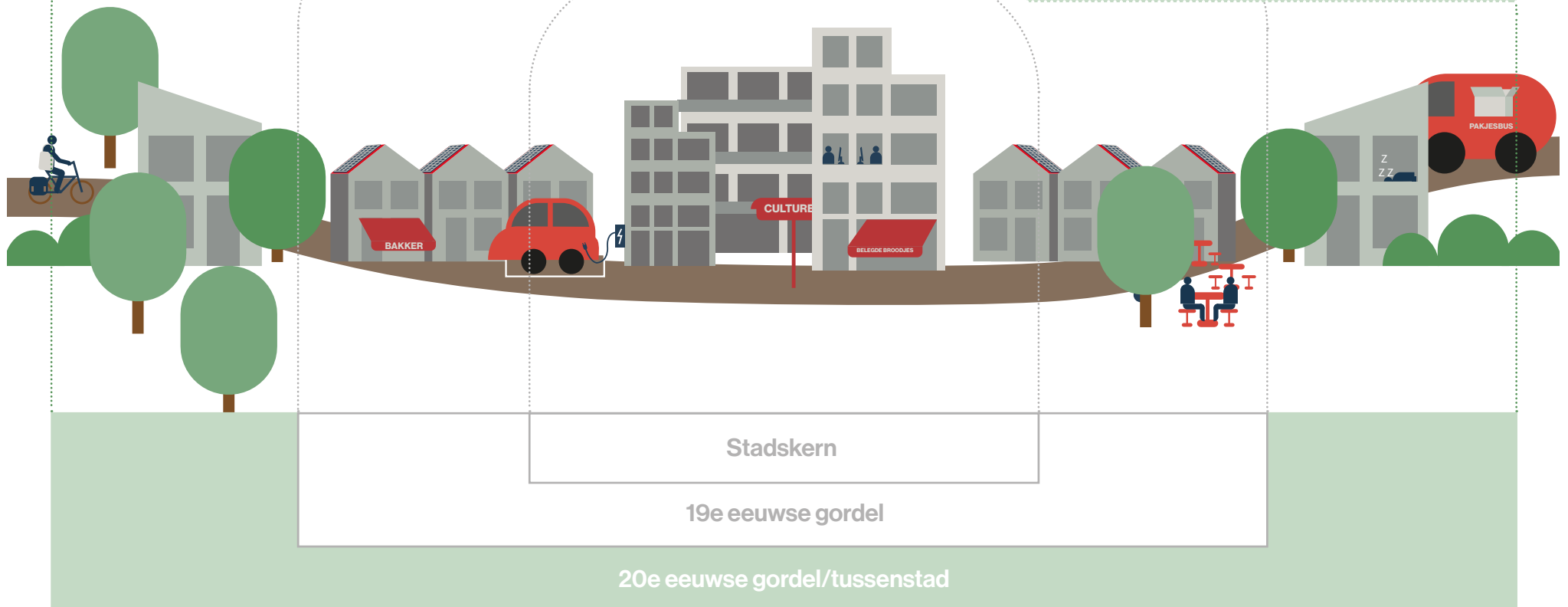
Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

In de 20e eeuwse gordel/ tussenstad draagt de nood, maar gelukkig ook (nog) de ruimte voor groenblauwe netwerken bij aan deze uitdaging.

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Investeren in publieke ruimte

Steden en gemeenten spelen in op de toegenomen populariteit van (groenblauwe) publieke ruimte in en buiten de stad. Het werd duidelijk dat vele van deze plekken meerdere functies konden uitoefenen, als plekken voor ontmoeten, als plekken om afstand te houden, als plekken om rust te vinden, ... Deze strategie is robuust omdat ze naast deze uitdaging ook bijdraagt aan het aanpakken van de uitdaging rond klimaat robuust wonen.

Strategie

Acties

Groenblauwe netwerken creëren

Steden en gemeenten spelen in op het blijvende belang van netwerkvorming om de werking van deze groenblauwe plekken te verbeteren. Voornamelijk wanneer het groenblauw ingezet wordt om klimaat en gezondheidsproblematieken in (stedelijke) wijken op te vangen. Deze strategie is robuust omdat ze op korte termijn moet/ kan ingezet worden opdat ze op lange termijn de leefbaarheid van steden en gemeenten (en bij uitbreiding onze planeet) ten goede komt. Het aanpakken van deze uitdaging is in sommige scenario's niet prioritair (zie bijvoorbeeld scenario Zondvloed), maar door erop in te zetten wanneer het kan, kunnen nefaste gevolgen tijdens dit scenario vermeden worden.

Strategie

Acties

Opmaken van een stadsbrede en domeinoverschrijdende werking

Door in te zetten op deze strategie spelen steden en gemeenten in op de toegenomen populariteit van groenblauwe plekken, maar ook op de bijbehorende druk op deze plekken. Met name in dense wijken, met veel bewoners en/of weinig toegang tot groen. Deze strategie is robuust omdat ze ook kijkt naar de uitdaging rond wonden, de uitdaging rond de mobiliteitstransitie, de uitdaging rond e-commerce en de uitdaging rond grootstedelijke kernen.

Strategie

Acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

- **Focus op dense, niet-premium wijken om overdruk plekken te creëren. Werk hiervoor met up-to-date kaart met tekortzones aan wijkgroen om te helpen bepalen waar de prioriteiten voor investeringen in groenblauw liggen.**
- **Vul in de kern aan op bestaande groenblauwe plekken (buiten de kern) om toegankelijkheid tot groen te verhogen.**

Acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

- **Zet een overkoepelend overleg/ visie/ samenwerking tussen naburige steden en gemeenten op, om samenhang en 'rendabiliteit' van groenblauwe plekken te verhogen.**
- **Bouw een intergemeentelijke reflex op om steeds groenblauwe toets in te bouwen bij ontwikkeling van 'nieuwe' projecten (vb. Klimaathittekaarten als basis voor alle planningsprocessen).**

Acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

- **Realiseer een aantal 'quick wins' (beplanting en variatie aanbrengen, verkeersvertragende ingrepen, ...).**
- **Laat korte termijn ad hoc structuren bestaan en doorgroeien (vb. fietsstraten, moestuinen, tuinstraten, klimaatwijken).**
- **Maak een uitgebreid spreidingsplan op voor publieke ruimte (ifv evenementen, doelgroepen, wijken...).**

Acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Versterken van het aanbod aan essentiële diensten en voorzieningen in kernen

De coronapandemie legde het belang van een goed uitgeruste lokale economie (essentiële diensten) opnieuw bloot. Het succes van buurtwinkels en het belang van eerstelijnszorg, sportinfrastructuur en meer hebben niet alleen een ruimtelijke, maar ook een sociale en mentale dimensie. Tegelijkertijd hebben alsmar minder kernen een eigen bakker of slager en trekken dienstverleningen zich terug (naar een digitaal platform) en veranderen ze alsmar meer in woon- en slaapcentra.

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

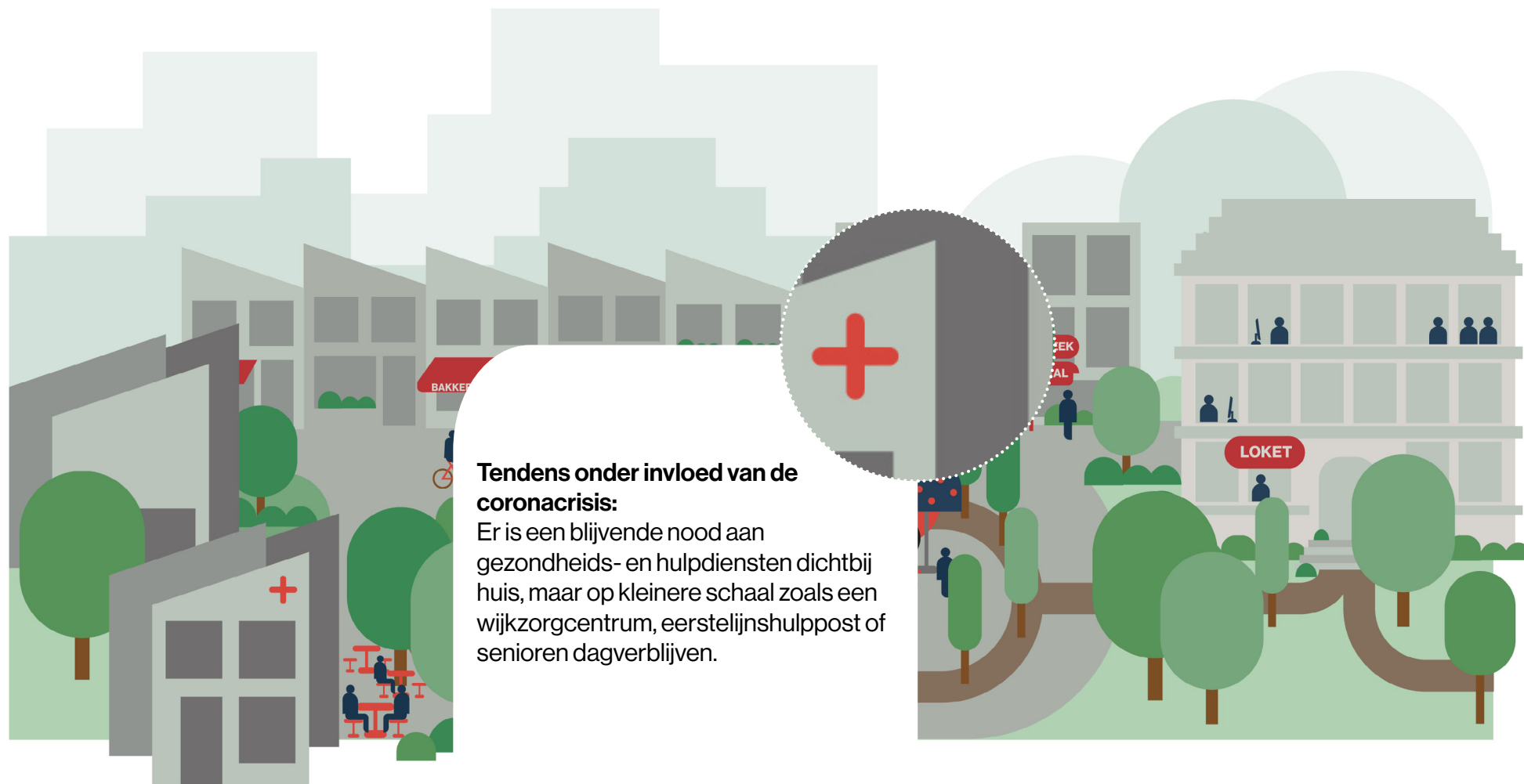
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Tendens onder invloed van de coronacrisis:

Er is een tijdelijke terugkeer naar lokale kleinhandel omwille van maatregelen rond verplaatsingen en deze dus een betere afstand, veiligheid en gezondheid bieden.

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Gemeengood

Kleinschalige, buurtgerichte dienstverleningen

Voorspoed

Minimumdienstverlening met verweven functie in éénzelfde gebouw

Zondvloed

Ongelijke verdeling van voorzieningen en dienstverleningen afhankelijk van inkomen

Overmoed

Doorgedreven digitale dienstverlening

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

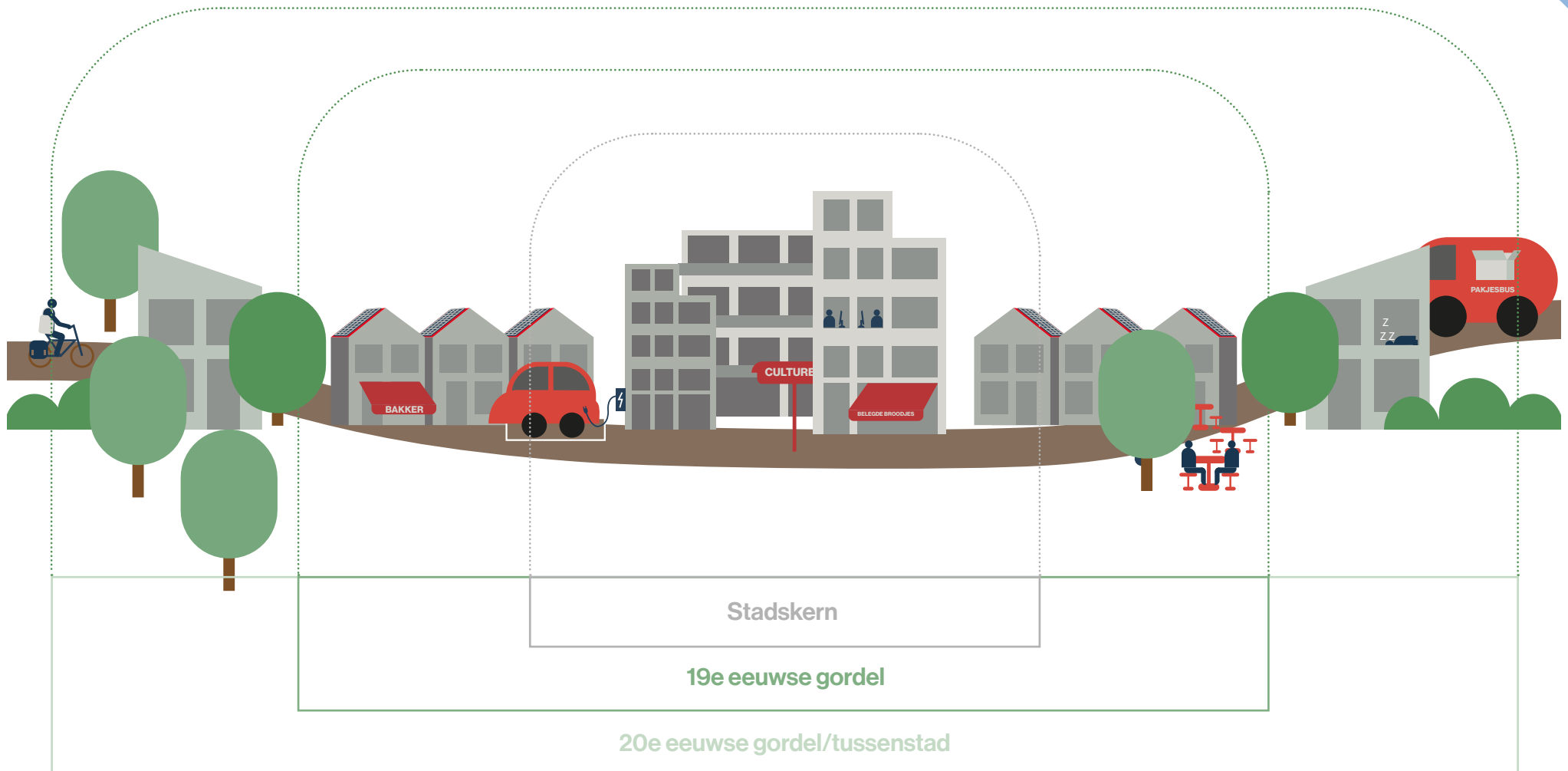
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

Introductie

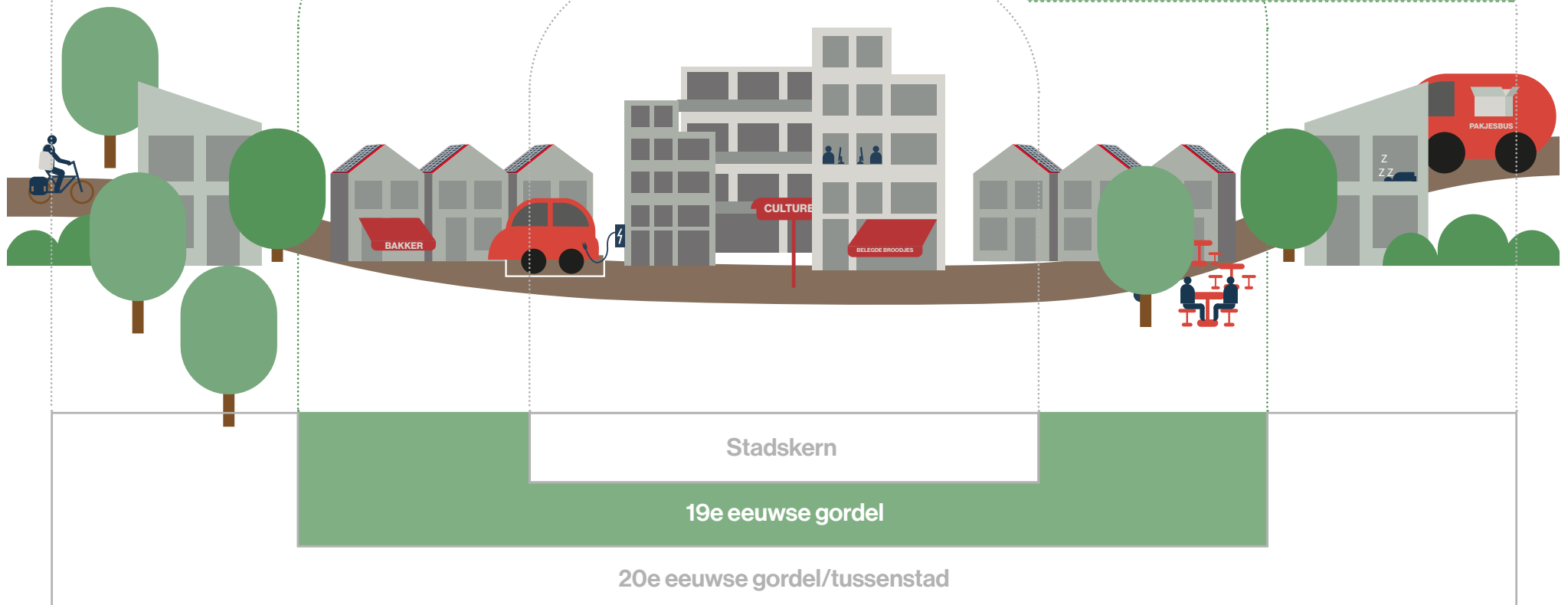
Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

In de 19e eeuwse gordel draagt een zwak toegeruste lokale economie en aanbod van essentiële diensten in de kleinere kernen bij tot deze uitdaging.

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

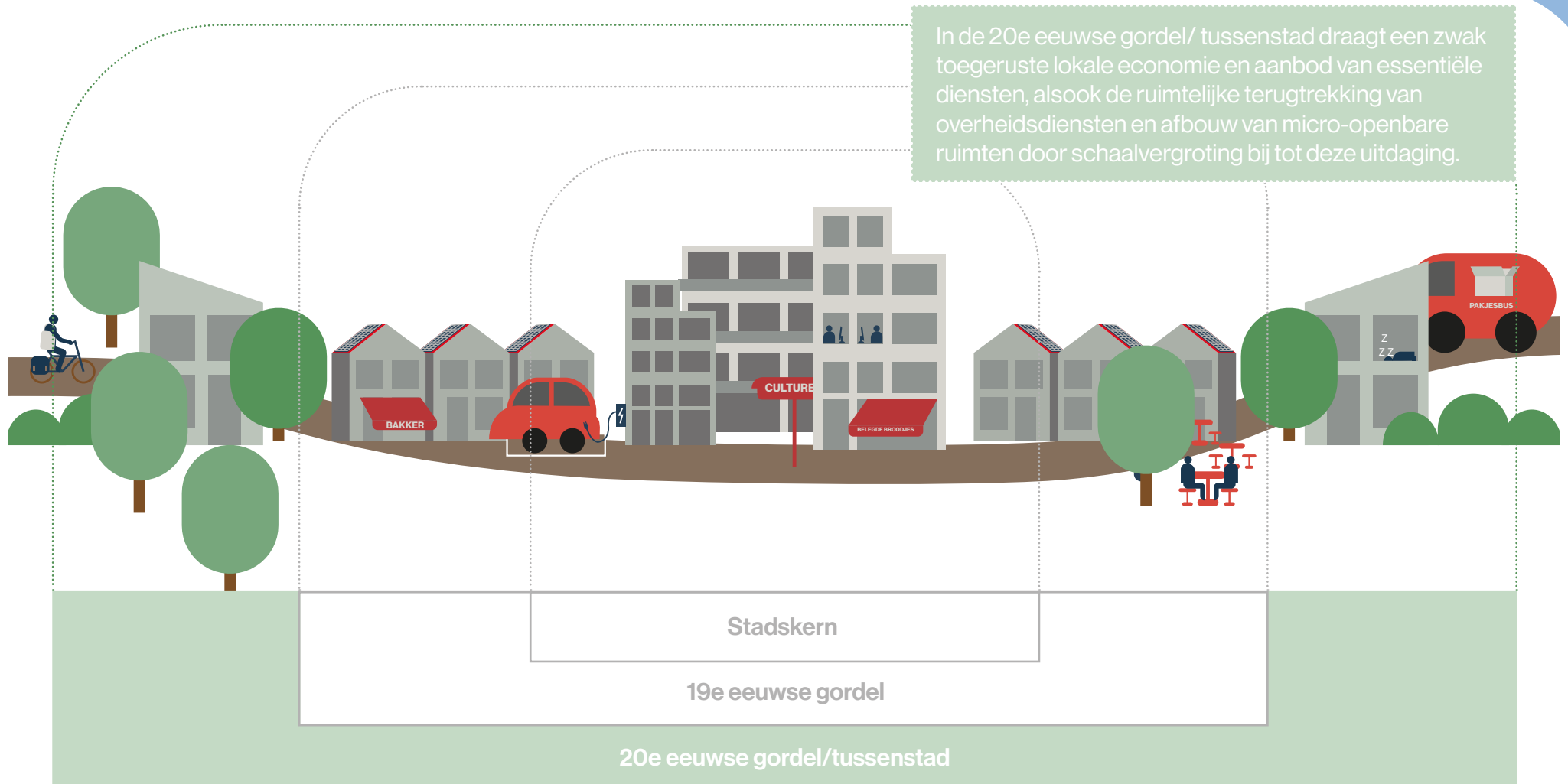
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Opzetten van buurteconomie

Steden en gemeenten spelen in op de (tijdelijke) populariteit en het belang van de lokale economie tijdens de coronacrisis, terwijl ze ook steeds te maken krijgt met heel wat uitdagingen (concurrentie van shoppingcentra) en nood aan vernieuwing (oa. e-commerce). Deze strategie is enerzijds robuust omdat ze over de verschillende domeinen heen werkt, zoals handel, cultuur, publieke dienstverlening, wonen, kantoren en horeca. Anderzijds wanneer ze op korte termijn uitgevoerd wordt, kan ze in de toekomst deze uitdaging nog steeds aanpakken, zelfs wanneer de samenleving zou evolueren naar een scenario waarbij het lokale en de gemeenschap niet meer voorop staan (zie scenario zondvloed of overmoed).

Strategie

Acties

Laagdrempelige en inclusieve dienstverlening op wijkschaal

Steden en gemeenten spelen in op de toegenomen en blijvende digitalisering van diensten, waarbij veel (kwetsbare) groepen uit de boot dreigen te vallen. Deze strategie is robuust omdat ze naast deze uitdaging ook samengaat met de uitdaging rond wonen, waarbij de ruimte en voorzieningen (voor kwetsbare) groepen hier aangepakt wordt.

Strategie

Acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

- **Stel een centrummanager aan om samenhang tussen aanbod en vraag in kleinstedelijke kernen te 'sturen'. Dit kan werken op initiatief van de gemeente, maar ook op initiatief van handelaars of andere partners.**
- **Zet in op regelmatig overleg tussen en met handelaars, verenigingen en diensten om ze mee te betrekken in het creëren van een levendige kern en bij te staan.**

Acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

- *Creëer derde plekken (in stadsgebouwen), laagdrempelig en verspreid over het grondgebied om (kwetsbare) bewoners ruimte en 'zorg' aan te bieden.*
- *Behoud basis, in-persoon dienstverlening naast digitale dienstverlening om digitale kloof te dichten en levendigheid in de kern te behouden.*

Acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Versterken van de rol en de aantrekkingskracht van grootstedelijke kernen

Grootstedelijke kernen zagen tijdens de coronapandemie hun rol en aantrekkingskracht afnemen. Minder dan voorheen waren ze de uitgesproken centra van bedrijvigheid en werkgelegenheid. Sommige wijken, zoals kantoorwijken of cultuurhistorische wijken, waren volledig leeg.

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

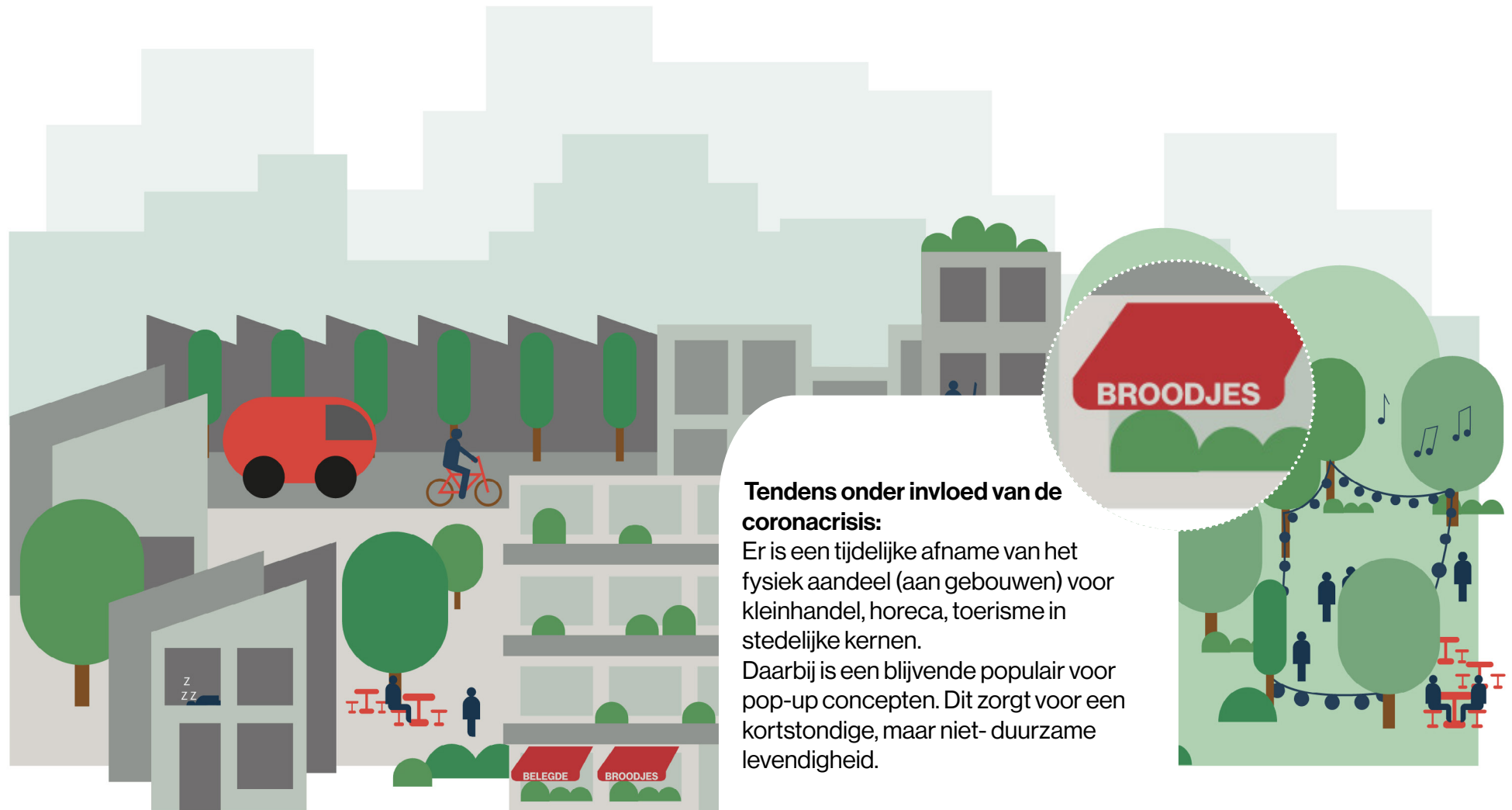
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

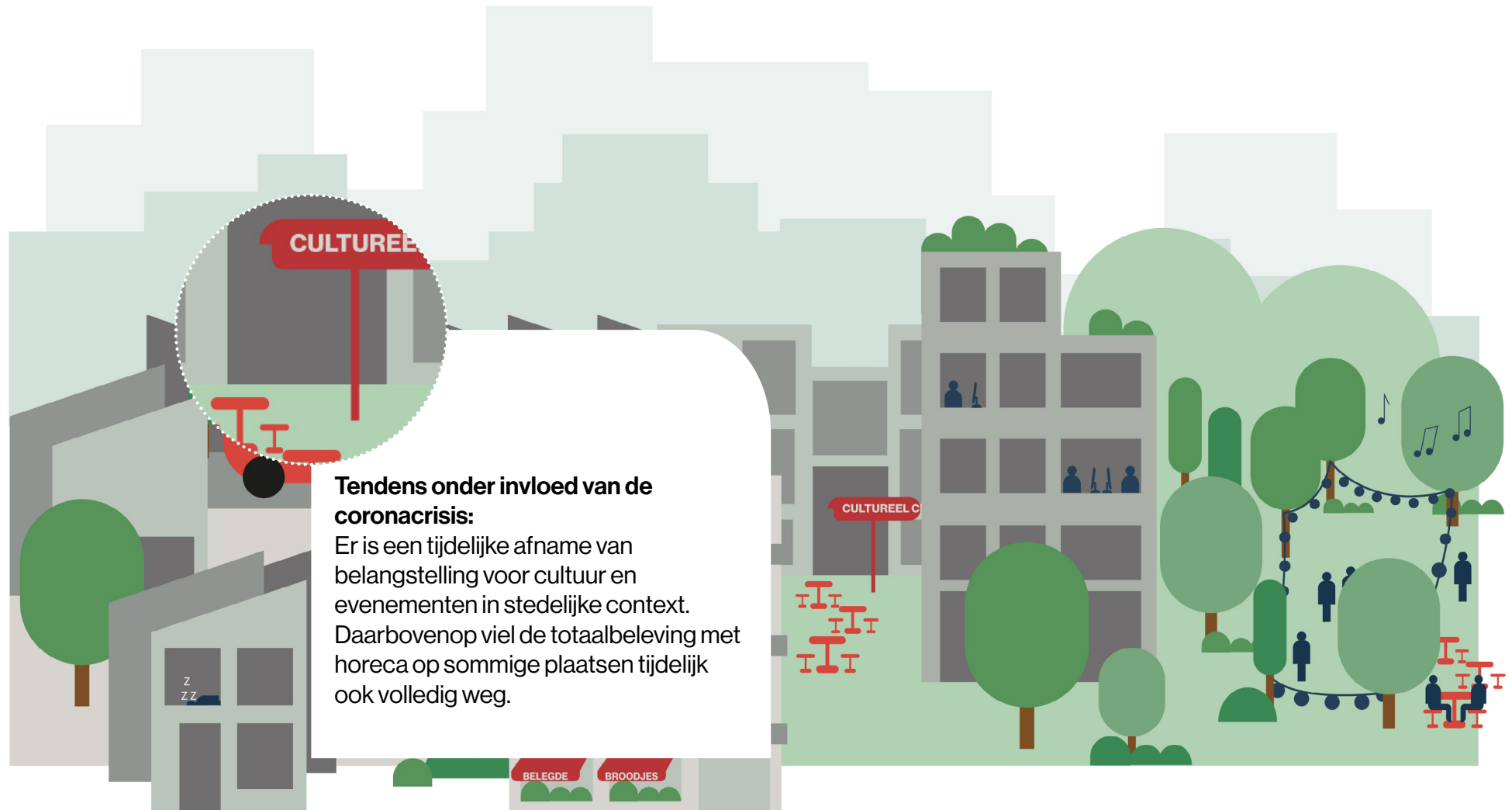
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Tendens onder invloed van de coronacrisis:

Er is een tijdelijke leegloop van universiteit- en onderwijssteden door de verplichting of populariteit van online onderwijs.

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Tendens onder invloed van de coronacrisis:

Er is een blijvende leegloop van grote kantoorsteden, met gevolgen voor de verbonden ecosysteem van horeca, kleinhandel, publiek ruimte. Zo draait een broodjeszaak ook minder goed als alle werknemers thuis werken.

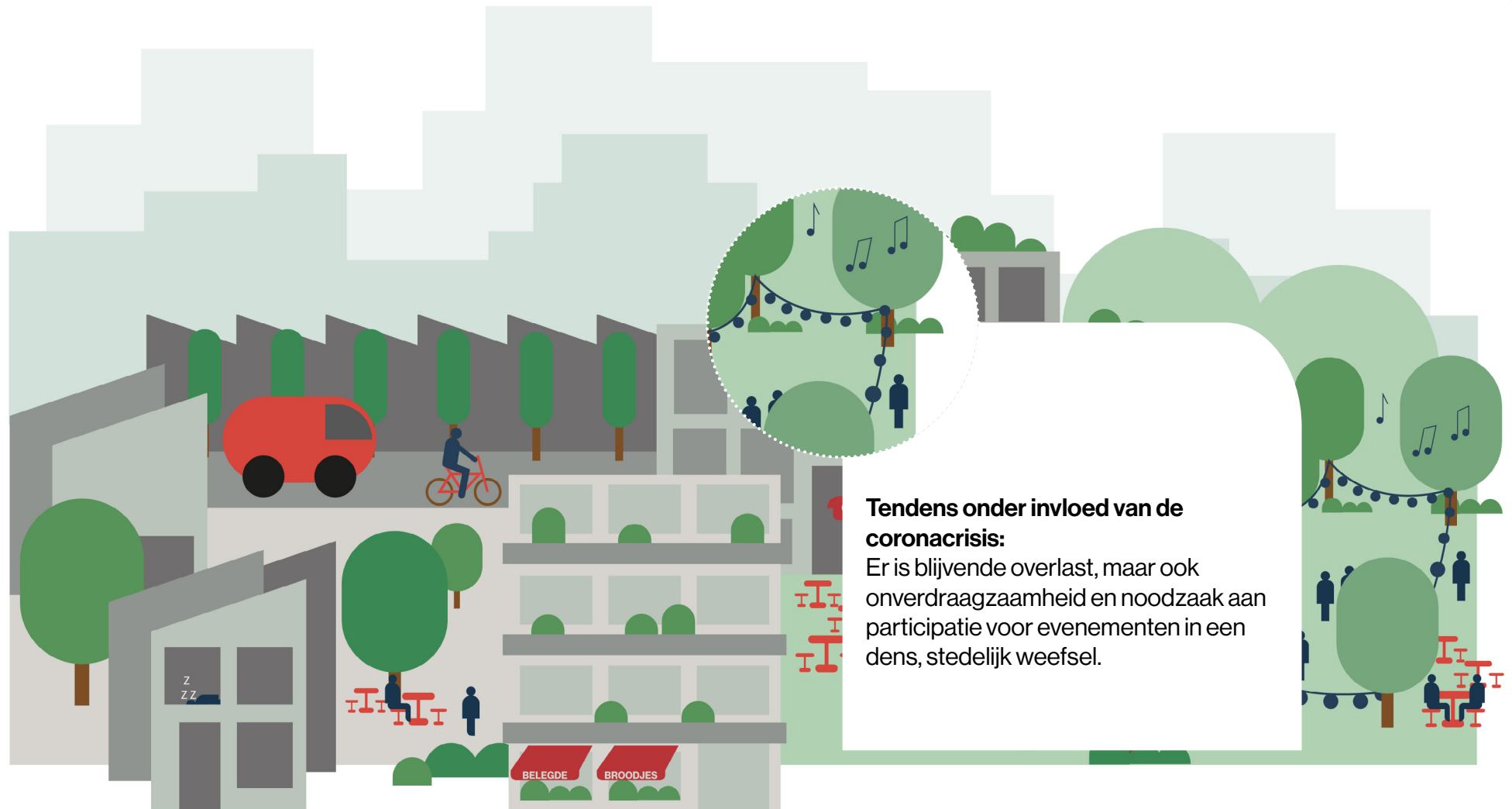
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Tendens onder invloed van de coronacrisis:

Er is blijvende overlast, maar ook onverdraagzaamheid en noodzaak aan participatie voor evenementen in een dens, stedelijk weefsel.

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Gemeengoed

Kleinere buurtkernen vervangen grote stadscentra

Voorspoed

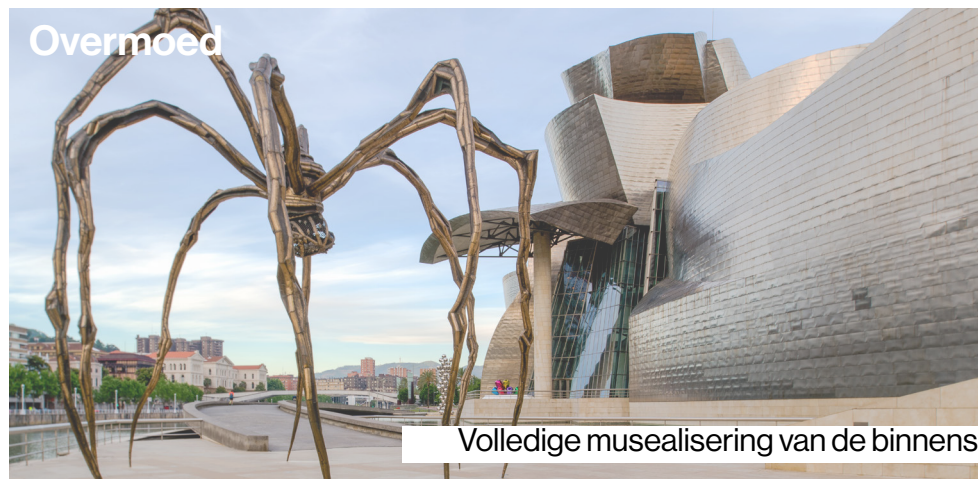
Levendige en gezonde stadskernen

Zondvloed

Zonering van stadskernen in functiegebonden enclaves

Overmoed

Volledige musealisering van de binnenstad

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

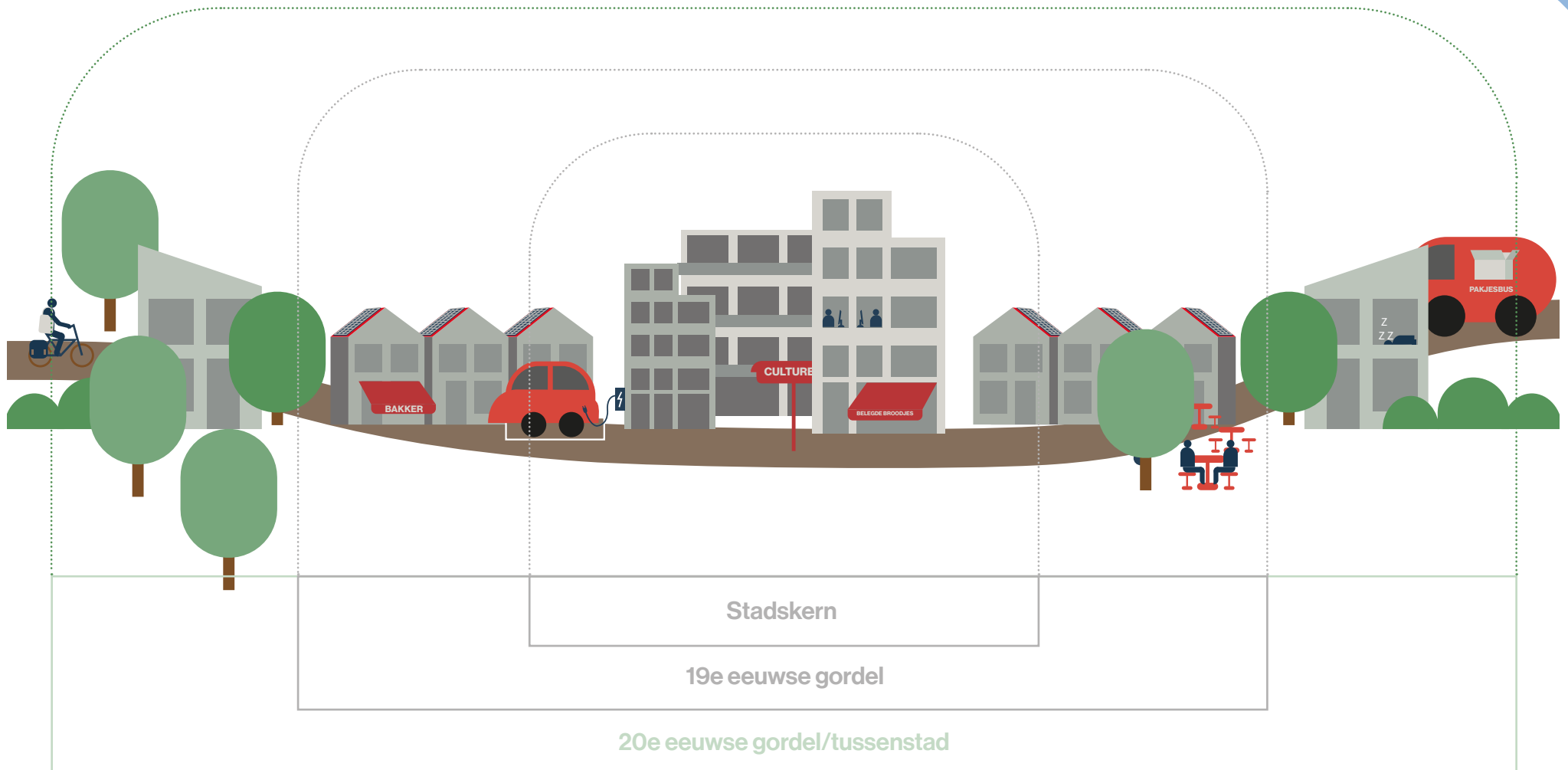
Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE

De 7 uitdagingen

Introductie

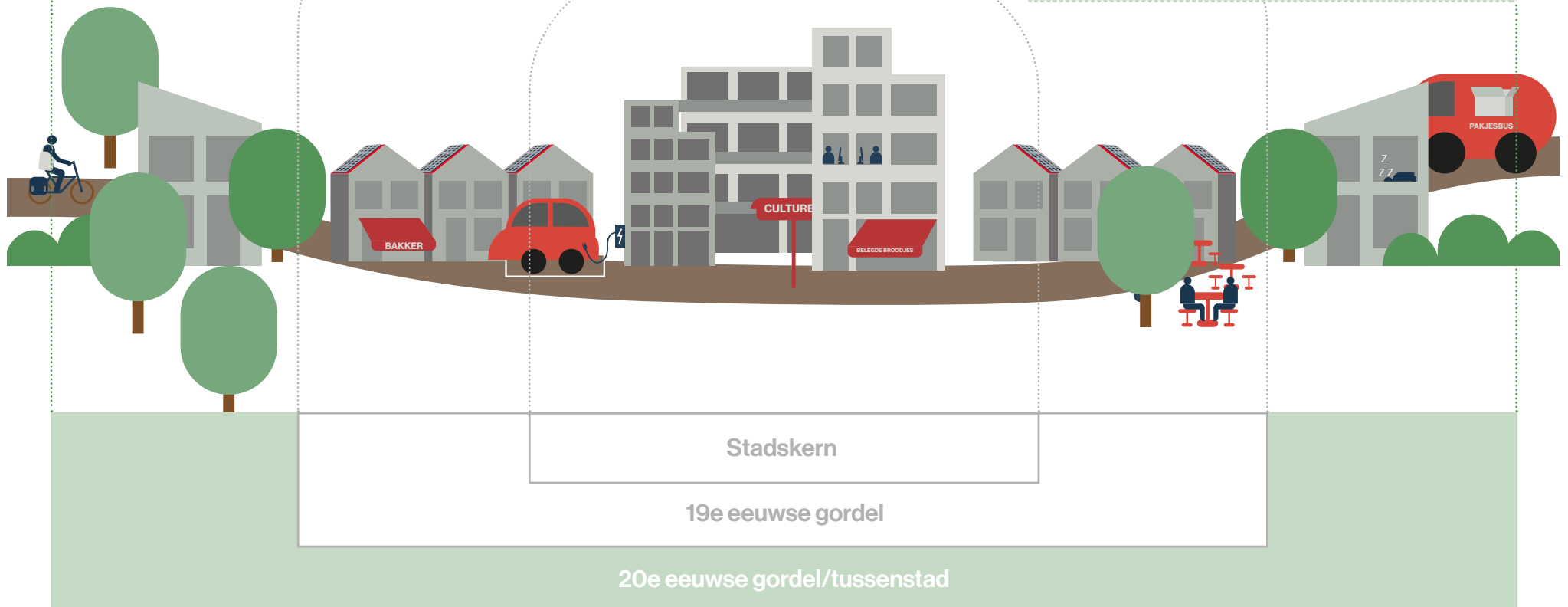
Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

In de 20e eeuwse gordel/ tussenstad draagt de verdwijning van aanbod en diensten en de verschuiving naar slaapwijken of werkwijken bij tot deze uitdaging.

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

Opmaken van een stadsbrede en domeinoverschrijdende werking/ visie

Steden en gemeenten spelen in op de levendigheid die ten tijde van de coronacrisis en de opgelegde maatregelen sterk te lijden had. Met de sluiting van heel wat sectoren (kantoren, horeca, kleinhandel,...) werden deze kernen opgedeeld in slaapwijken en spookwijken. Daarnaast zet de blijvende populariteit van e-commerce en de concurrentie van o.a.. Shoppingcentra en baanwinkels deze levendigheid verder onder druk. Deze strategie is robuust omdat ze (letterlijk) over de domeinen en stadsgrenzen heen werkt.

Strategie

Acties

Samenwerking tussen privaat (verenigingen, burgers) en publiek versterken

Steden en gemeenten spelen in op de tweestrijd die in de publieke ruimte speelt onder invloed van de coronacrisis en de opgelegde maatregelen, alsook de afschaffing van deze maatregelen. Bijvoorbeeld overlast tijdens de lockdownperiodes, zoals afhaal en picknick afval versus overlast ten gevolge van 'knaldrang' (de nood om uit de bol te gaan, na een periode van verplichte rust). Burgers in de kernen zijn gewend geraakt aan stilte en verdragen het 'bruisende' stadsleven minder. Tegelijk hebben ze ook heel wat nieuwe overlast te verduren gekregen. Deze strategie is robuust omdat ze niet alleen inspeelt op deze uitdaging rond stedelijke kernen, maar ook de uitdaging rond wonen of groenblauwe netwerken aanpakt.

Strategie

Acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

- *Identificeer het DNA om het uit te dragen als een 'merk', maar besteed ook voldoende aandacht aan een juiste activiteitenmix.*
- *Koppel in een strategisch, commercieel plan andere activiteitenclusters (horeca, cultuur, kantoren...) aan dit kenmerk om het via stadspromotie uit te dragen: ondersteunende evenementen, samenwerking van diensten, versterken van bestaande verhalen.*
- *Breng een wisselwerking tot stand tussen attractieve locaties via het aanbrengen van visuele accenten, het aanpassen van verkeersstromen of het voorzien van een nieuwe verbinding.*

Acties

Introductie

Tendensen

Scenario oefening

Type omgevingen

Strategieën & acties

- **Zet in op een spreidingsplan voor evenementen, horeca om overlast in bepaalde wijken te verminderen.**
- **Doe aan burgerparticipatie bij het ontwerpen van publieke ruimte. Bijvoorbeeld daar waar de uitrol van publieke ruimte aan horeca gekoppeld wordt. Hierbij moet een goed onderscheid gemaakt worden tussen communicatie en participatie en moet er verschillende methodieken gebruikt worden om de verschillende doelgroepen die in deze publieke ruimte samenkomt te betrekken.**

Acties

Endeavour

Verantwoordelijke uitgever:

Departement Omgeving
Vlaams Planbureau voor Omgeving
Koning Albert II-laan 20 bus 8
1000 Brussel
vpo.omgeving@vlaanderen.be
www.omgevingvlaanderen.be

Auteurs

Bert Timmermans – Endeavour
Caroline Thaler – Endeavour
Tim Devos- Endeavour

Wijze van citeren

Timmermans, B., Thaler, C., Devos, T. (2022). Ruimtelijke lessen uit de coronapandemie: tendensen, scenario's en uitdagingen. Departement Omgeving, Vlaams Planbureau voor Omgeving

DE STUDIE

RUIMTELIJKE LESSEN UIT DE CORONAPANDEMIE *TENDENSEN, SCENARIO'S EN UITDAGINGEN*

Het SARS-CoV-2 virus (ook wel coronavirus) groeide uit tot een wereldwijde pandemie. De gevolgen waren voor de samenleving waren groot. Dit onderzoek werpt een beschouwende blik op de impact van het coronavirus, en dan vooral de opgelegde maatregelen tijdens de hoogdagen van de pandemie, op het ruimtegebruik en de ruimte impact in Vlaamse steden en gemeenten. Het onderzoek trekt leerlessen uit deze pandemie en vat deze samen in zeven uitdagingen voor steden en gemeenten. Deze uitdagingen komen voort uit de tendensen die tijdens de coronapandemie beschouwd werden, alsook de mogelijke veranderingen die deze tendensen kunnen ondergaan, beschouwd aan de hand van een scenario oefening. Het onderzoek sluit af met strategieën en acties als aanpak voor de verschillende uitdagingen.

Lees meer via: [link](#)

Disclaimer: De studie en dit bijbehorende document werden geproduceerd in 2022 en zijn een statische weergave. Beide worden na oplevering niet meer bijgewerkt.

SCENARIO OEFENING

Bron: Basisscenario's voor de toekomst van de fysieke leefomgeving, 2022, Departement omgeving.

Lees hier meer: <https://www.vlaanderen.be/publicaties/basisscenarios-voor-de-toekomst-van-de-fysieke-leefomgeving>

Inleiding tot scenario's

Binnen het omgevingsdomein is nadenken over de lange termijn van groot belang. De veranderingen in onze omgeving gebeuren snel. Tegelijkertijd kunnen ze een (gigantische) impact hebben op onze samenleving, het klimaat en de biodiversiteit. Een visie op lange termijn stelt ons in staat om een kwaliteitscheck op veranderingen te plaatsen, de samenhang tussen genomen beslissingen te overzien en de negatieve gevolgen in de toekomst te kunnen minimaliseren.

Werken met een scenario-oefening is een instrument om na te denken over de toekomst. Door een diversiteit aan mogelijke toekomstige paden uit te zetten komt men potentiële opportuniteiten en uitdagingen op het spoor.

Basisscenario's voor de toekomst van de fysieke leefomgeving

Een voorgaande studie vanuit het Departement Omgeving Vlaanderen nam het initiatief om een gemeenschappelijke set van contextuele basisscenario's te ontwikkelen die in de toekomst binnen het beleidsdomein kunnen worden gehanteerd. Twee sleutelonzekerheden werden aangeduid en tegen elkaar afgezet, zo ontstaat een raamwerk met vier kwadranten waarbij elk kwadrant voor een structureel verschillende combinatie van de respectievelijke polariteiten zorgt. Dit vormt de basis om de scenario's duidelijk onderscheidend van elkaar te maken. De weerhouden sleutelonzekerheden zijn:

- Dominant systeem van waardecreatie (met polariteiten: eenzijdig financieel vs. maatschappelijk welzijn (3P's);
- Dominante krachten in de samenleving (met polariteiten: behoudsgezind vs. veranderingsgezind).

TYPE OMGEVINGEN

Inleiding tot type omgevingen

Doorheen de studie kwamen heel wat begrippen en concepten (tendensen, domeinen, scenario's) naar boven die een ruimtelijke vertaling (nodig) hadden. Om dit mogelijk te maken werden er drie type omgevingen in een stedelijk weefsel gedefinieerd. Aan de hand van de stadskern, de 19e eeuwse gordel en de 20e eeuwse gordel (ook tussenstad) was het mogelijk om zowel vroegere als toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen te kunnen beschrijven. Bovendien biedt het aan steden en gemeenten ook een handvat om hun eigen ruimtelijke situatie 'mee te vergelijken' en de studie naar hun eigen situatie te vertalen.

De stadskern

De 19e eeuwse gordel

De 20e eeuwse gordel of tussenstad